

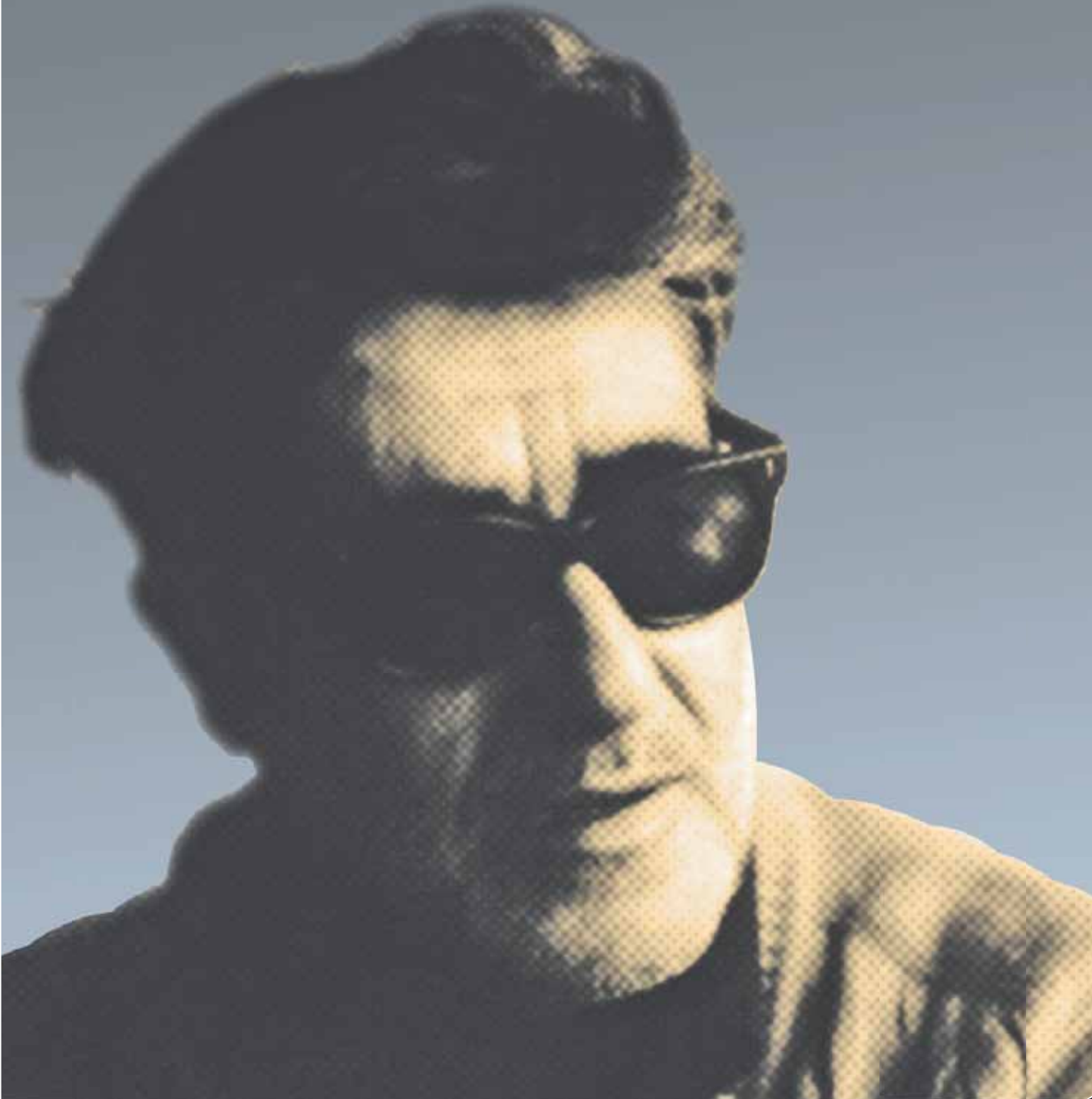
Halka yalan söylemek suçtur!

SOL Kitap

Ölümünün 32. yılında

Enver Gökçe

Enver Gökçe üzerine en geniş çalışmayı yapan "Berceste Mısraı Yazan Komünist Enver Gökçe" kitabının yazarı Celil Denктаş ile görüşürük...

Okuma notlarım
AHMET CEMALBir rönesans aydını:
Ünsal Oskay S.7

Büyük yazar Sait Faik 108 yaşında. S.8

● NE OKUMALI?

Terry Eagleton ve edebiyat eleştirisi S.13

İşgal Et
W.J.T. Mitchell
Bernard E. Harcourt
Michael Taussig

New York'ta ne olmuştu da işgal patlak vermişti? Yanıtlarını Amerikalı üç akademisyenin yazdığı İşgal Et kitabında bulmak mümkün. S.9

Kasabannın Laneti
Mustafa Şahin

Mustafa Şahin, Kasabannın Laneti romanında, olay örgüsünü tipik bir kasaba yaşamı ve kişileri üzerine kuruyor. S.10

Ya ölü yıldızlara hayatı götüreceğiz...

Ket Yıldızı ve Profesör Dowell'in Başı. İkisi de birbirinden değerli bu kitaplar, Sovyet bilimkurgusunun Türkçeye çevrilmiş nadir örneklerinden. S. 6

ÇOCUK KİTAPLIĞI

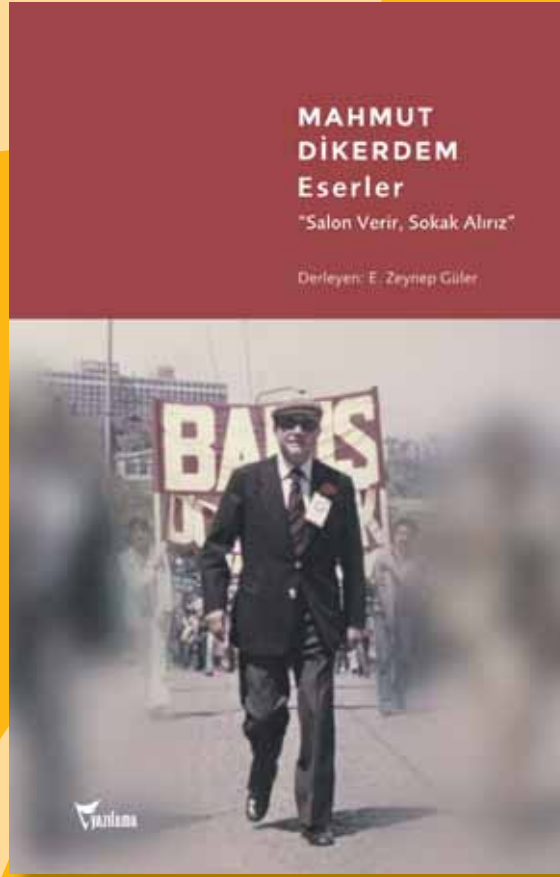
■ Balat'a gideriken aldı da bir yağmur...

■ Aile kurumuna keskin bir eleştiri: Matilda

S.14

yazılama 'ya devam ediyoruz...

TÜM
KİTAPÇILARDA

 yazılama

Yazılama Yayınevi Hizmetleri Ltd. Şti.

Serasker cad. Osmançık sokak
Betül Han No: 9/13 Kadıköy - İstanbul
Tel: 0216 338 52 59 / 0549 430 50 86
yazilama.com / iletisim@yazilama.com

EDITÖRDEN

HÜSEYİN ÇUKUR ●

Kitap Fuarı üzerine düşünceler

İstanbul Kitap Fuarı süresince ve fuar bittikten sonra epey şey yazıldı, üzerine konuşuldu. Ancak konuşulmayan ya da dikkat çekmeyen bazı konular vardı. Bir okur ve fuar katılımcısı olarak kendi gözlemlerimi paylaşma ihtiyacı hissettim.

İlki şu: Ezelden beri fuar katılımcıları arasında kitabevelerinin olması bana anlamsız görünmüştür. Okurların birinci elden yani yayınevlerinden indirimli kitap alma olasılığı varken, daha az indirimlerle ve okurların algısıyla oynama pahasına kitabevelerinin stantlarına yönelmesini sağlamak yeterince garip değil mi? Fuar boyunca birkaç kişinin -farklı günlerde-, "D&R var mı burada?" diye sormasının tek suçlusu bilinçsiz okurlar mıdır?

İkincisi: "Büyük" yayınevlerinin indirim oranları... Kitap satışı yapan internet sitelerinde bile fuardaki indirim oranlarından daha cazip fiyatlar var halbuki. Yayıneviyle okur arasındaki ilişkinin mekanikleşmesini önlemek, okurla yüz yüze tanışmanın önüne geçmek adına bazı yayınevlerinin fiyat politikalarından ödün vermesi gerektiğini düşünüyorum. Fuarın amacı, okuru ekonomik koşullarda kitapla buluşturmak olmalı, masrafların karşılanmasını ön planda tutmak değil...

Üçüncüsü: Yayınevlerinin stantlarında çalışan personel... Birçoğu, günlük yevmiyeyle çalışan gençcik insanlar. Çalıştıkları yayınevini, yayın politikasını bilmiyorlar; kitapları tanımıyorlar. Böyle olunca da okurla ve sorularla baş edemiyorlar. Bunun önüne geçmenin ise basit bir yolu var: Stantlarda, kitaplarla ilgili sorularla muhatap olabilecek yegane insanların yani editör ve çevirmenlerin de bulunması. Birçok "büyük" yayınevinde böyle bir nöbet sistemi yoktu yine. Sorular havada kaldı.

Dördüncüsü: Bazı yayınevlerinin, teşrifatçı tutması... Abartı değil, insanları kollarından tutup taciz edenleri bile görüyoruz ne zamandır. Bu esnaf zihniyetinin önüne geçmek gerekiyor.

Beşincisi: Parayla yayıncılık yapanlar. Yani, yayıncılığın yüz karaları. 2000-3000 lira arasında para talep ederek yeni "yazarlar" ortaya çıkarıyorlar ve bu pespayeliği sergilemekte beis görmüyorlar. Kah bir öğretmenin kitabını basıp, öğretmen "yazar"ın öğrencilerine imza günü yapmasına şahit oluyoruz kah bir lise öğrencisinin sınıf arkadaşlarına hava atmasına...

Altıncısı: Pıtrak gibi çoğalan gerici yayınevleri... Butik yayınevleri fuarda kendilerine zor yer bulurken ya da ücra köşelere itilirken, yeni palazlanan bu yayınevleri nasıl oluyor da giriş kapılarının yanında, merkezi salonlarda yer bulabiliyor? Nasıl bir güç var bu işin arkasında?

Yedincisi: Bu sene fuarı ziyaret eden okurların sayısı olarak daha az ama daha fazla bilinçli olduğunu düşünüyorum. Bunda Gezi Direnişi'nin de katkısı vardır elbette. Belki de öyle görmek istediğim için objektif olamıyorumdur...

Doğrusu ve yanlışıyla tamamlanmış bir fuar var önümüzde. Sergi salonlarına ve bazı sol yayınevi stantlarına yapılan tacizler de söz konusu. Bu kadar senedir gider gelirim kitap fuarlarına ama bu seneki kadar polisi fuar alanında hiç görmemişim. Elleri bellerinde dolaşan çevik kuvveti mütemadiyen görmek yeteri kadar rahatsız ediciydi dokuz gün boyunca. Bundan da Gezi Direnişi'nin iktidarı ne kadar korkuttuğunun sonucunu çıkarabiliriz. Yanılıyor olamayız; aydınlanma düşmanı insanların gözleriyle görmesi tesadüf değil, tezahürdür.

kitap@sol.org.tr

KASSANDRA

DÜNYA YOK
OLDU.

Yıl 2065. Batı Uygarlığı'nı yok eden ekonomik çöküşün üzerinden yirmi yıl geçti. Gücünü yitirmiş, kentleri yıkılmış Batı'da hayat, dağınık topluluklar halinde devam ediyor. Dorset kırsalında, Jake Reed on dört yaşındaki oğluyla ve tabii büyük çöküşün anılarıyla yaşıyor. 2043'te genç ve zengin bir vadeli işlemler uzmanıyken, dünya finans piyasaları teknolojik manzarasında çalışıyordu. Gelmekte olanı ve bunun ardında kimin olduğunu kendi gözleriyle görmüştü. Önceden uyarılmış biri olarak, yıkımdan kaçmayı başaran çok az insandan biriydi.

Neden sonra Jake'in 22 yıl boyunca gelecek korkusuyla yaşadığı şey sonunda gerçek olur...

"Muhteşem... İyi kurgulanmış bir evren, iyi işlenmiş karakterler ve bir an olsun dinmeyen bir aksiyon; Orwell'ın 1984'ünün ayrıntılarıyla süslenmiş müthiş bir kanaviçesi"

Toronto Globe and Mail

Şiir gibi şiirleriyle halkının safında

● Enver Gökçe'nin halk edebiyatına, folklorla yönelmesi tümüyle politik bir tercihtir. Dolayısıyla bunu dönemin "popüler" halkçılığıyla karıştırmamak gerek. "Orda bir köy var uzakta..." yavanlığıyla hiç ilgisi olmayan, bilinçli ve sistemli bir yöneliştir bu. Onun şiirleri edibi açıdan da değerli şiirlerdir.

GÖRÜŞME: CENGİZ KILÇER

Yaşadığı dönemde uzun yıllar görmezden gelinmiş büyük şair Enver Gökçe'yi ölümünün 32. yılında anmak istedik. Bu çerçevede Enver Gökçe üzerine, ülkemizin en geniş ve en anlamlı çalışmalarından biri olan **Bercestes Mısraı Yazan Komünist Enver Gökçe** kitabının yazarı Celil Denктаş ile görüştük.

Enver Gökçe üzerine 1977'den beri sürdürdüğünüz araştırmalarınız bu alandaki en kapsamlı ve bütünlüklü çalışma olarak biliyor. En başından başlarsak Enver Gökçe'ye ilginiz nasıl başladı? Tam olarak hedefiniz ve ısrarınız nelerdi?

Devrimci Sanatçılar Derneği olarak kendimize görev vermiştik, 1977 yılı Haziran'ıydı. Enver Gökçe'yle ilk o zaman karşılaştım. Bu tanışma daha sonra yaklaşık dört saatlik bir bant kaydını gerçekleştirmemizi sağladı. Bu bant kaydı büyük ölçüde İbrahim Erdem tarafından kağıda döküldü ve 2005 yılına değin Enver Gökçe'yle ilgili tüm derlemelerde, anmalarda bu metin onun biyografisi olarak kullanıldı. Bant kaydının tam metni ilk kez 2005 yılında, **YENİ Ölen Bir Kültür Üzerine Yazılar 2**, seçkinde yayımlandı. Daha sonra da, **Bercestes Mısraı Yazan Komünist Enver Gökçe'nin** birinci bölümünün ekinde yer aldı. O yıllarda,

yani 1977-78, bu ses kaydının parayla alınıp satılmasına karşıydık. Bu ne bizim ilkelemimize ne de Enver Gökçe'nin hayattayken "telif" konusuna karşı koyduğu açık tavra uyardı. Daha sonra 12 Eylül vesaire, sonunda, 2007 Eylül'ünde bu orijinal kayıt tümüyle internetteki yerini alarak kamulaştı. Tabii bu oluşum, bir Enver Gökçe web sitesinin oluşturulması, çok yönlü sorumlulukları da beraberinde getirdi. Enver Gökçe'yle ilgili belgeler, fotoğraflar, anılar, kayıp çalışmaları gibi... Sonuçta da, **Bercestes Mısraı Yazan Komünist Enver Gökçe** ortaya çıkmış oldu. Fakat Enver Gökçe web sitesi (www.envergokce.org) yaşayan, devamlı gelişen bir canlı organizma; yani kitap bugün yeni bir baskı yapsa aradan geçen süre içerisinde derlenen, ulaşılan, gün ışığına çıkan belgelerle Enver Gökçe biyografisi daha da genişleyecek. Gerçi biz bu belge ve bilgileri siteye, ya da buna siz bir tür, "sanal müze" de diyebilirsiniz, yerleştiriyoruz.

Sorunuzun ikinci bölümüne gelince, hemen vurgulayayım, Enver Gökçe'yi bizim kuşağa ve tabii bugünlere taşıyan, Asım Bezirci'dir. 1969'da yayımladığı, **Dünden Bugüne Türk Şiiri** adlı antolojiye Enver Gökçe'yi -ve tabii pek çok diğer toplumcu şairi, edebiyat tarihimizde ilk kez- olarak, bence, çok cesur bir adım atmıştır. Neden mi "cesur"? Nedenlerden ikisini hemen

sıralayayım: Edebiyatı, sanatı bir tür boş vakit "değerlendirmesi" olarak gören burjuva dayatmasının karşısına sanatın insani, dolayısıyla toplumsal görevini, sınıfsal tavrını getirip koydu. Enver Gökçe bu tavrın en parlak örneklerindedir. Ta 1943 yılında, "Ülkü" dergisine yazmış olduğu bir yazısına bakmanız yeterli. Sitede var. Kitapta da var. Köyünü anlatıyor bu yazıda. Ama öyle, "Orda bir köy var uzakta, gitmesek de görmesek de, o köy bizim köyümüzdür" gibi değil; bambaşka, adeta ekonomi politik dersi verircesine. Üstelik de tam, "edebi".

İkincisi, burjuvazinin kültürel kısırlığı karşısında ülkenin hemen hemen tüm sanat hayatına egemen olmuş olan komünist partisi eski militan ve sempatanlarının, ve tabii kendi kendisini sosyalist sayanların geçmişteki iç hesaplaşmaları kendilerine göre yorumlayarak kişileri hedef almalarına, dışlamalarına bir set çekti, ülkenin sosyalist devrimci birikimiyle o günün gençliği arasına örülme-ye çalışılan duvarı yıktı. Enver Gökçe adını tescilledi. Bu önemli bir işti. Cesurca bir işti. Yani 1940'ların parti kadrolarının hiç dilinden düşürmediği, "Ölüm adın kalles olsun!" ya da, "Düşmanlar selam ister, gözden, gezden, arpacıktan..." dizelerinin şairinin daha sonra 69'lara kadar neredeyse yok sayılması manidardır. Benim yapmaya çalıştığım bu tescilin geliştirilmesine katkıda bulunmaktan başka bir şey değil. Bu görev elbette ki sürecek.

Günel Altıntaş'ın (Soyut Aylık Edebiyat Dergisi, Aralık-Ocak (1972-73), sayı: 43. Sf. 30-31) diyor ki: "Asıl yerel olan, milli olan, asıl bizim olan, Enver Gökçe'nin şiiridir. Toplumcu şiirimizin içinde adının ikinci sırada anılması gerekir. Yürek olmayınca, şimdilerde yayımlanması bile zor. Zaman, Enver Gökçe'nin hakkını Enver Gökçe'ye verecek." 2013'teyiz, bugünden bakıldığında sizce zaman Enver Gökçe'ye hakkını vermiş midir?

Günel Altıntaş'ın bu tespiti son derece önemli. Yani soldan ya da Enver Gökçe'nin yoldaşlarıncaya değil de özellikle, Günel Altıntaş

Bercestes Mısraı Yazan Komünist: Enver Gökçe Celil Denктаş

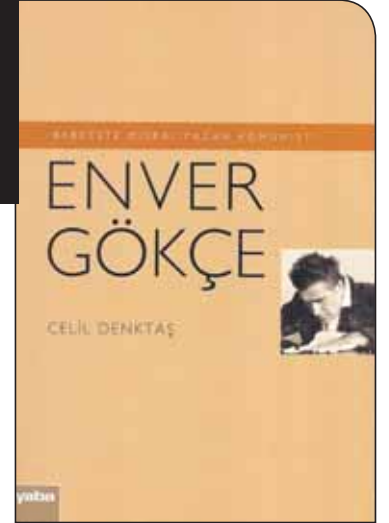
Yaba yayınları, 2011, 327 sayfa

tarafından yapıldığı için.

"Soyut", biliyorsunuz sanatı, şiiri politikanın, sınıflar mücadelesinin dışında gören bir anlayışın yayın organıydı. Yani, "sağ"dı. Ama hiçbir zaman "sol"u görmezden gelmedi, tersine tartıştı, yeri geldikçe de kendine göre hakkını verdi. Sitedeki sesinden dinleyin. Altıntaş, Enver Gökçe'nin şiiri bir mücadele aracı olarak kullanmasını şairliğine yakıştıramıyor. Ama şairliğini kabul ediyor. Ve hatta o alıntısını yaptığınız saptamasında atladığınız, "Müthiş bir şair Enver Gökçe. Nasıl olup da bugüne kadar gizlemişler onu? Akıl alacak şey değil" cümleleri var. Sola karşı bu "firça"yı üzerine vazife olarak almış. Ki bu sözleri daha henüz, **Dost Dost İle Kavga** yayımlanmadan, Enver Gökçe'nin o yıllarda edebiyat dergilerinde yeniden basımı yapılan üç beş şiirini okuduktan sonra söylüyor.

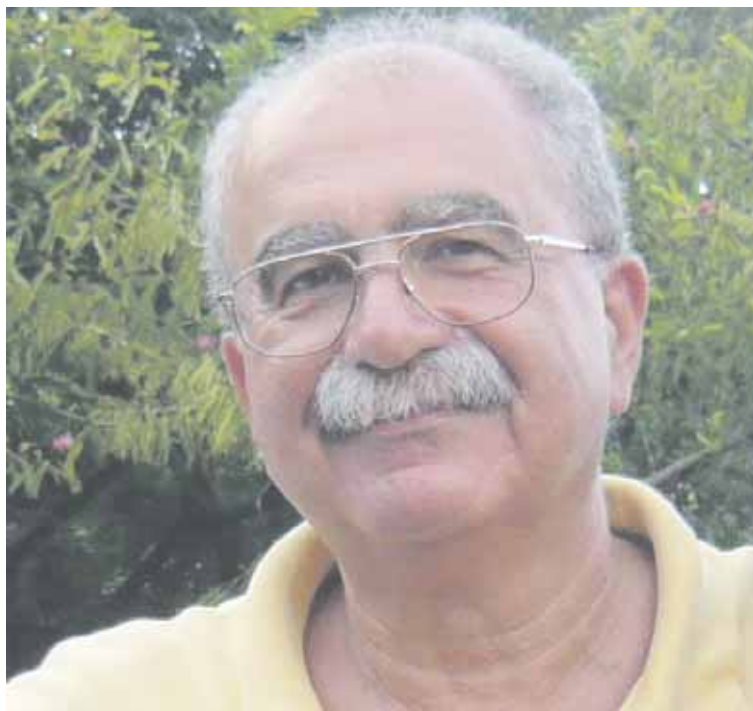
Şimdi tabii Enver Gökçe'nin bu bağlamda bir hak alışı verişine gereksinimi olduğunu düşünmüyorum. Enver Gökçe web sitesine olan ilgi de, ki ne bir "sponsor"u vardır ne de reklamı, onun tüm devrimci kuşaklarca ne denli el üzerinde tutulduğunu gösteriyor.

Enver Gökçe bir söyleşisinde (1977, Milliyet Sanat s. 238) 1951 TKP tevkifatının ardından gelen sürgün zamanlarında "yüze yakın yayımlanma-

miş şiirim yitkilere karıştı" diyor ve ekliyor "bazıları belki hâlâ emniyet dosyalarında duruyordur" bu şiirlere ulaşabilmek geri almak yönünde bir çaba sarf edildi mi biliyor musunuz?

1940'ların ikinci yarısında toplumcu sanatın kendini ifade etme araçları ya çok sıkı bir sansüre tabiydi ya da hepten yasaklanıyordu. Dergi, film, sergi vd. Dolayısıyla tüm diğer toplumcu sanatçılar gibi Enver Gökçe de şiirlerini paylaşma olanağından yoksundu. Tabii bir yandan da parti içerisinde almış olduğu sorumluluklar şiiri öne çıkarmasını engelliyordu diye düşünüyorum. Çünkü politik mücadele içerisinde insanların özel yeteneklerini ön plana çıkartmaya çalışarak takdir arar görünmeleri pek de kabul edilir bir şey değildir. Zaten kendisi de bu konuda oldukça ketum. Eserlerinden, yayımlanmıncaya kadar kimsenin haberi olmuyor. Ama en yakın arkadaşları onun okul yılları boyunca bir "defter" tuttuğundan bahsediyorlar. Hatta

yeralmış bir şair: Enver Gökçe

hapislik sonrasında, 60'larda da.

Yazarların, şairlerin eserleri üzerinde çalıştıkları bu tür defterleri, dosyaları olması olağan. Her ne denli politik çalışmaları bu tür kayıtları, en azından "suç unsuru" yaratmama açısından tutmasını, engelliyor olsa da Enver Gökçe'nin mutlaka bir yerlere "zulaladığı" şiirleri olmalı. Çünkü şiir yazmadan duracağı düşünülemez. Ancak gözaltıları, baskın olasılıkları, aramalar bu zulaları pek de emniyetli kalmıyor. Dolayısıyla polis arşivlerinden, dava dosyalarından Enver Gökçe'ye ait şiirlerin gün ışığına çıkması hiç de sürpriz sayılmayacaktır. Ancak bugüne kadar bu arşivlere, dosyalara ne şekilde ulaşılabileceğine dair bir yol, yöntem düşünmedim açıkçası. Bireysel bir çabanın ne derece başarılı olabileceğini de bilemiyorum.

Tabii bu şiirlerden ayrı olarak bir de hem Enver Gökçe'nin kendisinin bahsettiği, hem de Orhan Suda'nın anılarında özellikle vurgu yaparak anlattığı ünlü bir savunma var. Bunun da izine bugüne kadar ulaşamadım. Hoş, bu yıllara ait polis ve adliye arşivlerinin tekrar kağıt hamuru olmak üzere SEKA'ya gönderilip gönderilmediğini de bilmiyoruz. Enver Gökçe ya da bir başkası için bu tür araştırmaların büyük ölçüde üniversitelerin edebiyat bölümlerinin sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Bağımsız kişilere, kendilerine araştırmacı diyen bir takım "kolleksiyoncu"lara bu konuda fırsat verilmesine karşıyım. Bu iş sistemli, planlı ve şeffaf bir şekilde yapılmalı.

Maalesef Enver Gökçe'nin pek çok eşyasının, fotoğrafının ölümünden sonra "ödünç" alınarak bir daha geri getirilmediğini yegeni Ayten (Şinik) Atar ve Mehmet Hasırcı (İhsan Hasırcı'nın oğlu ve Enver Gökçe'nin "küçük arkadaşı") anlatmıştı. Bunlar arasında notları, şiir çalışmalarını da olabilir.

Çit köyünde köylülerinin açtığı bir, "Enver Gökçe Müzesi" var biliyorsunuz. Bırakın polis, adliye arşivlerini, bu kişiler hiç olmazsa bu ödünç alınmış şeyleri bu müzeye teslim etseler...

Enver Gökçe, Cumhuriyetin kuruluşundan 3 yıl önce doğuyor ilk şiirleri Halkevi dergisi olan Ülkü'de yayımlanıyor ve yine o siyasal sürecin ideolojik bir yansıması olarak şiirlerinde halk edebiyatından etkiler görünüyor. Cumhuriyetin bir aydını olarak Enver Gökçe'yi değerlendirmek mümkün müdür?

Burada küçük bir düzeltme yapalım, Enver Gökçe'nin halk edebiyatına, folkloraya yönelmesi tümüyle politik bir tercih. Bunu kendisi de pek çok yerde vurguluyor zaten. Dolayısıyla bunu dönemin "popüler" halkçılığıyla karıştırmamak gerek. Yukarıda da vurgulamıştım, "Orda bir köy var uzakta..." yavanlığıyla hiç ilgisi olmayan, bilinçli ve sistemli bir yöneliş.

Enver Gökçe'nin dil üzerine yaptığı çalışmalar, çeşitli lehçeleri çalışıyor biliyorsunuz ve bunun sonucu olarak da elimizde, "Dede Korkut Masalları"nın doğrudan Türkmenceden ilk özet çevirisi var, yine kendi tercihi. Halk masallarına yönelmiş, masal derlemiş ama hiç birisine imzasını koymamış. Yine yukarıda vurgulamıştım, bu politik yapıdan kaynaklanan, "telif" e karşı aldığı son derece bilinçli bir tavır. Bir tek o yıllarda, "Eğin Türküleri"ne imza attığını biliyoruz ki, o da zaten onun mezuniyet tezi; imzasız olması mümkün değil.

Ülkü dergisi ona bir ekonomik rahatlatma kapısı açıyor ve ayrıca dergicilik konusunda pişmesini sağlıyor. Daha sonra Ant dergisinin tüm sorumluluğunu üstlendiğini biliyoruz. Tabii cum-

huriyet, aydınlanmanın kapısını açan bir modern politik ve sosyal değişim. Enver Gökçe de tüm sosyalistler gibi önce bu kapıdan geçerek yolunu görüyor. Hemen şunu da not edelim, Enver Gökçe halk edebiyatı kadar divan edebiyatına da hakim. İlhan Başgöz onun, Abdülbaki Gölpınarlı'yla nasıl kapıştıklarından bahseder. Ki, Gölpınarlı hocayla tartışabilmek için divan edebiyatını "yalayıp yutmak" gerekiyordu.

Şunu söyleyebiliriz: Enver Gökçe, dönemin sağlamış olduğu olanakları, dönüşümü iyi kavradı, bunu politik tercihi doğrultusunda özümsemi ve tüm bunların yanı sıra geleneğin zengin birikimlerini de çöpe atmadı. Bu açıdan onu cumhuriyetin ilk örnek çocukları arasında sayabiliriz. Bir küçük ekleme daha: Enver Gökçe'nin ilk okula başladığı yıl, 1929, harf devriminin ardından latin alfabesiyle eğitime başlanılan ilk yıldır. Dolayısıyla bu yeniliğin de ilk öğrencilerindendir.

1940 kuşağı adıyla anılan şairler (Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, A.Kadir, Arif Damar, Ahmed Arif, Attila İlhan) arasında Enver Gökçe'nin her anlamda özel ya da farklı bir yeri var mıdır sizce?

Ben saydığımız bu adlarla Enver Gökçe'nin ya da genelde şairler sanatçıları arasında pek karşılaştırma yapılabileceği, aralarından birinin alınıp özel bir yere oturtulabileceği düşüncesinde değilim. Herbirinin kendisine özgü üslubu, mücadelesi var. Enver Gökçe örgütlü politik mücadeleyi, militanlığı temel almış ve bu yolda şiirini de bir yerde feda etmiş biri olarak diğerlerinden ayrılabilir. Aziz Nesin'in, Enver Gökçe'ye hapislik sonrası maddi bir katkısı olur diye şiirlerini basmayı teklif etmesi, bunun karşılığında Enver Gökçe'nin Pablo Neruda çevirilerini kendi şiirlerinin önüne koyması bir derstir. Enver Gökçe şiirinin yeniden ortaya çıkması için bir Asım Bezirci bir de tabii ki devrimci bir gençlik gerekmiştir. Fark, olsa olsa işte budur.

Mihri Belli, Sevim Belli, Arif Damar, Muzaffer İlhan Erdost, Ayten (Şinik) Atar, İhsan Atar, Rasih Nuri İleri, Remzi İnanç, Vecihi Timuroğlu, Günel Altıntaş, İlhan Başgöz, Hilmi Artan vd. gibi bir dizi devrimci aydın ve sanatçı ile Enver Gökçe'nin tanıklıklarını aktardınız. Sizce Enver Gökçe üzerine ortaklaştıkları ya da ayrıldıkları öğeler

“ Enver Gökçe, dönemin sağlamış olduğu olanakları, dönüşümü iyi kavradı, bunu politik tercihi doğrultusunda özümsemi ve tüm bunların yanı sıra geleneğin zengin birikimlerini de çöpe atmadı. Bu açıdan onu cumhuriyetin ilk örnek çocukları arasında sayabiliriz. ”

nelerdi?

Tanıklıklarını bugüne kadar aktardığım kişilerden başka pek çok diğer kişinin Enver Gökçe üzerine yazdıkları var. Bu listeyi web sitesinin "Bibliyografya" bölümünde bulabilirsiniz. Tabii bunları tek tek aktarmak oldukça uzun bir yer alır. Ben iyisi mi size tüm bu kişilerin üzerinde mutabık kaldıkları önemli bir noktayı aktarayım: Enver Gökçe, çektiği onca eziyete rağmen hiç kimseye, hiçbir zaman yakınmadı. Onun hayıflandığını ne gören var ne de duyan. Övündüğünü, kibirlendiğini de. Bu önemli bir mirastır.

2011 yılında Enver Gökçe üzerine 30 yılı aşan emeğiniz "Berceste Mısraı Yazan Komünist Enver Gökçe" ismiyle kitaplaştırdınız. Aldığınız tepkiler eleştiriler nelerdir?

Öncelikle kendi özeleştirim: Kitaptaki biyografi daha iyi çalışılabilirdi, ki bundan sonra eğer yeniden basılırsa bu yeni belgeler ışığında geliştirilecek.

İkincisi, tanıklıklar bölümünde İlhan Başgöz, Orhan Suda, Yaşar Kemal, Hilmi Artan gibi adların eksikliği. İlhan Hoca'ya ve Hilmi Artan'a ancak geçen yıl ulaşabildim. Ancak örneğin, Orhan Suda'ya onu sürekli olarak İngiltere'de olması nedeniyle ulaşmam pek olası görünmüyor. Yaşar Kemal'le görüşmemse

benim Hamburg'da olmam nedeniyle bir türlü gerçekleşemiyor; daha doğrusu ben girişimde bulunamıyorum. Gelen eleştirilerin çoğunluğu teknik konularda, eksiklikler ve yanlışlarla ilgili ki, bunların hepsi yerinde ve haklı eleştiriler. Yine, eğer tekrar basılabilirse bu hataların tümü telafi edilecek. Bir eleştiri de, "Enver Gökçe'nin Zamanı" bölümünün 1950'lerin başında son bulması. Buna da hak vermemek mümkün değil. Ancak bu bölümün uzatılması, bana göre dikkati dağıtacak ve hem de kitabı bir Enver Gökçe kitabının ötesinde bir tarih kitabı havasına sokacaktı. Ama genç araştırmacı arkadaşlarım Enver Gökçe'nin biyografisine ek olarak bu bölümü de geliştirebilirler. Tarih hafızamız açısından olumlu olur. Son olarak da şiirlerine az yer verildiğine dair gelen eleştirilere de bir açıklık getireyim: Bu, benim istemim dışında ve maalesef -Enver Gökçe'nin sağlığında hiç önemsemediği- "telif" konusuyla ilgili. Ama web sitesinde Enver Gökçe'nin bilinen tüm şiirleri yer alıyor. Hem sonra, **Berceste Mısraı Yazan Komünist Enver Gökçe** dikkati Enver Gökçe'nin biyografisine çekmek amacıyla tasarlanmış bir kitap. Bu, benim özellikle vurgulamak istediğim şey: Enver Gökçe'nin berceste mısraı, onun kendi yaşamıdır!

Ya ölü yıldızlara hayatı götüreceğiz...

● Ket Yıldızı ve Profesör Dowell'in Başı. İkisi de birbirinden değerli bu kitaplar, Sovyet bilimkurgusunun Türkçeye çevrilmiş nadir örneklerinden.

FATMA PINAR ARSLAN

Doruk Yayınları, Kasım ayında Sovyet bilimkurgu yazarı Aleksandr Belyaev'in iki kitabını Türkçeye kazandırdı: **Ket Yıldızı** ve **Profesör Dowell'in Başı**. İkisi de birbirinden değerli bu kitaplar, Sovyet bilimkurgusunun Türkçeye çevrilmiş nadir örneklerinden. Bu yazıda ele alacağımız Ket Yıldızı, geleceğin komünist toplumunda geçen bir bilimkurgu romanı.

Belyaev, **Ket Yıldızı**'nda, kapitalizm yeryüzünden silindiği bir zamanda dünyada ve uzayda neler olacağını, bilimin insanlığa nasıl hizmet edeceğini kurguluyor. Bu kitap, Sovyetlerde bilim çalışmaları yapmış bir öğretmen olan Konstantin Eduardoviç Tsiolkovskiy anısına yazılmış bir eserdir.

Ket kelimesi, Tsiolkovskiy'in isminin baş harfleri yan yana getirilerek oluşturulmuştur. Yazar, hayallerini gerçekleştiremeyen bu bilim adamının anısına, ölümünden sonra, bu eseri yaratmıştır.

Kurguya göre, Ket, Tsiolkovskiy'nin öncülüğünde bilimsel çalışmalarının yürütüldüğü, buna adanmış küçük bir Sovyet şehridir. Ama sadece şehir değil, aynı zamanda şehirde yürütülen uzay çalışmalarının sonucu olarak yaratılan bir yapay yıldızın da adıdır. Ket Yıldızı, uzayda yürütülen bilimsel çalışmaların merkezi ve uzay yolculuklarının kalkış ve ikmal yeridir. Burada birçok bilim insanı çalışmaktadır. Bu yıldızda birçok deneyler gerçekleştirilmekte, hem bazı bitkiler dünyadakinden daha uygun koşullarda, daha hızlı biçimde üretilmekte, hem de uzaydaki cisimlerden enerji ve madenler elde edilmektedir. Bu çalışmaların tamamı toplumsal kaynaklarla toplum yararına yürütülürken, çalışanlar

da, bilinçli, sorumluluk sahibi "yoldaşlar"dır.

Açlığa karşı savaşın tezahürü

Yazar, savaşların bittiği, devrimlerin tamamlandığı dünyada, bilimin koşulsuz bir ilerleme içinde olacağını umuyor. Tabii, Belyaev'in komünist insanlık için hayalleri, yaşadığı çağın bilgisiyle sınırlı. Örneğin, Ket Yıldızı'nda, kuzey kutbunda yeni tarım alanlarının yaratıldığını hayal ediyor. Güneş ışığının çeşitli mekanizmalarla kutuplarda toplanmasıyla, tropikal bitkilerin bile yetiştiği, böylece her mevsim insanlara yiyecek sağlayacak tarım alanların oluşturulacağını öngörüyor. Bütün buzulları eritip yeni yerleşim alanları kurmayı hedefliyor. Ayrıca tarım yapılamayan yağmur ormanlarının, tropik bataklıkların kurutulacağını, buralarında tarım ve yerleşim alanı olacağını "müjdesini" veriyor. Kimsenin aç kalması için, refah için... Bu kısımları okurken, buzulların biraz erimesinin bile doğamıza ne kadar zarar verdiğini bilen günümüz insanının hafiften gülümsememesi mümkün değil. Herhalde, komünist dünya, buzulları, doğal çölleri ve bataklıkları, yağmur ormanlarını korumaya çalışarak Belyaev'i biraz hayal kırıklığına uğratabilir.

Belyaev'in kitabı, yazıldığı dönemin ve Sovyet propagandasının ruhuna uygun olarak, bilim ve teknolojiyi, bunların yanında da "daha fazla üretim"i yücelten bir roman. İnsan sevgisi, kendisini, insanlar için daha çok üretmek ve bunun için bilimsel ve teknolojik gelişmeyi hızlandırmak çabasına duyulan bir tutkunluk olarak ortaya koyuyor. Ve dünyayı bir an önce boyunduruk altına alma, ona tüm insanlığın refahı adına daha fazla hükmetme arzusunun. Bugünden baktığımızda, dünyanın ve doğanın dengesinin bu derece yok sayılamayacağını elbette biliyoruz. Ancak, Belyaev bu anlamda, bir dönemi temsil ediyor. İnsanlığın en acil sorununun açlık ve savaşlar olduğu bir zamanda, önce bu acil sorunlara çözüm arıyor.

Hayal etmek bir ihtiyaçtır

Kitabın sonuna eklenen kısa polemik yazısında yazar şöyle diyor: "Ama geleceğin bu toplumunu, bilimsel, teknik, kültürel, yerel, iktisadi veçhelerini göstermek, sınıf mücadelesini göstermekten daha az önemli değildir. Ben en zorunu üsleniyorum." Gerçekten de Sovyet sanatının, edebiyatının en önemli sorunu, en büyük tartışma konusu, geleceği nasıl kurgulamak, çağdaş

insana uzak geleceğin heyecanını nasıl aktarmak gerektiği sorusuydu. İnsana, kendisinin muhtemelen göremeyeceği bir geleceğin hayaliyle umut vermek, onu bu gelecek için mücadeleye ikna etmek... Belyaev, bilimsel gelişmenin çekiciliğiyle, uzaya ve yıldızlara hayatı götürmenin yaratacağı tatminle bunu yapmaya çalışıyor. Bir de, herkesin eşit olduğu bir toplumsal sistemi anlatarak. Başka şekillerde de yapılabilirdi bu propaganda, sonrasında yapıldı da. Örneğin Belyaev, toplumsal ilişkiler açısından, kadınların dünyada ve uzayda, her yerde öncü bilim insanları oldukları bir hikâye anlatıyor. Ancak toplumsal ilişkilerde, eşitlik dışında, nasıl bir ilerleme olacağını ipuçlarını vermiyor. Maddi eşitlik kurulduktan sonra insani ilişkilerin nasıl güzelleşeceği üzerine düşünmüyor. Zaten bunlar, Belyaev'in bahsettiği ilerlemelerin bazıları gerçekleştiikten, onun kuşağının sorunları kısmen halledildikten sonra, örneğin uzaya çıkıldıktan, üretim arttırdıktan vs. sonra, Sovyet toplumunun başına dert olmuş sorular.

Geleceğin toplumunu, daha güzel ve gelişkin bir insanlığı hayal etmek, her dönem her insanın olduğu gibi, Sovyet insanının da ihtiyacıydı. Şimdi de öyle. Elbette Belyaev'in sormadığı soruları soranlar oldu, oluyor. İnsan özgürlüğünün nasıl gerçekleşeceğini, yaratıcı faaliyetin, cinselliğin, doğayla ilişkilerin vs.

nasil şekilleneceği üzerine daha çok şey yazıldı, kurgulandı. Ama Belyaev'in yazdıkları dahil Sovyet bilimkurguları, devrimi yapmış, büyük bir toplumsal gücün parçası olarak bu dönüşümü başlatmış olanların duygularını, hem kendilerine güvenlerini hem de kaygılarını yansıtmaları açısından ayrı bir önem taşıyor. Çünkü ilerleme kesintiye uğrasa da devamlıdır ve insanlığın biriktir-

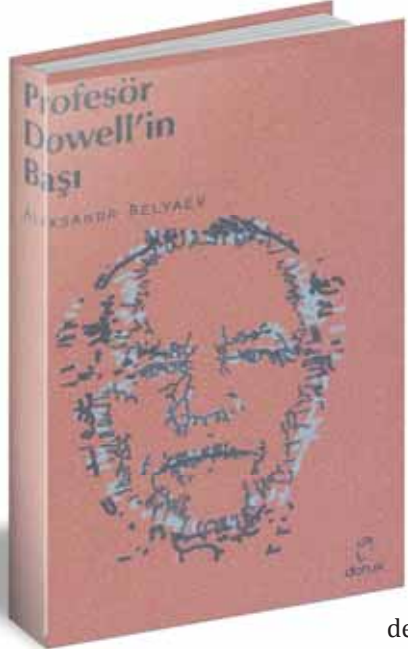
dikleri, ne aklımız ne de hayal gücümüz, Sovyet devriminin öncesine geri döndürülemez. Hayallerimiz de, onun öncesine gerileyemez.

Yayınevi ve çevirmene not

Böylesi bir notun bir kitap ekinde yazılması alışılan bir şey değildir, ancak kitapların önemini ve hem yayınevini hem de çevirmenin çabasının, buradan yapılacak açık ve samimi eleştirileri hak ettiğini düşünüyorum.

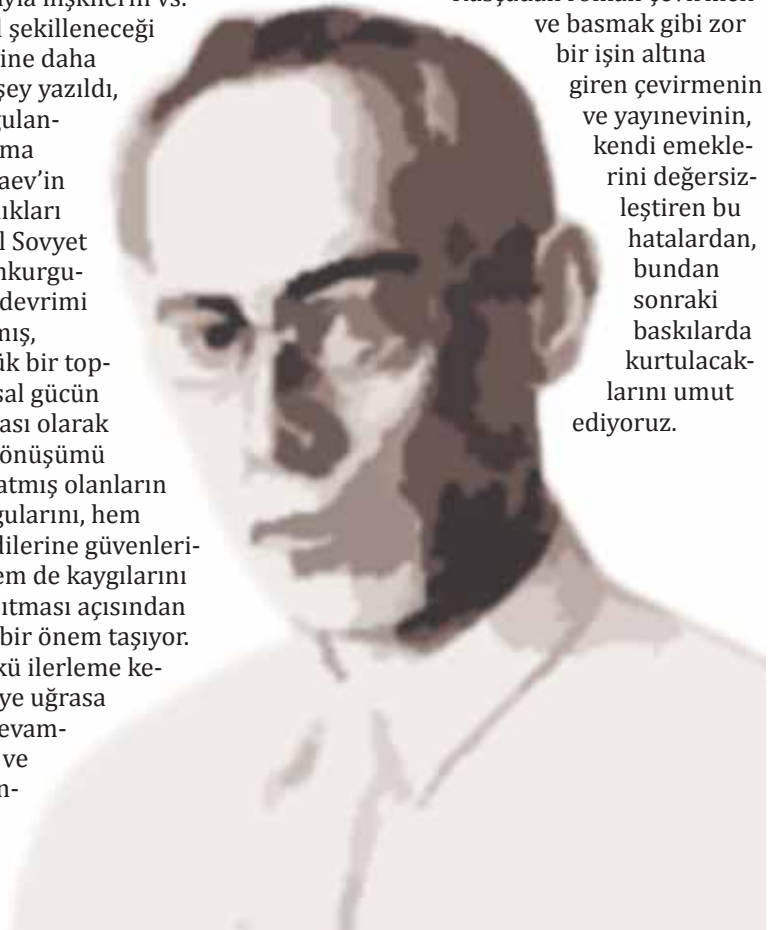
Belyaev'in bu iki kitabının Türkçede yayınlanması çok önemli; hem Sovyet bilimini ve edebiyat dünyasını anlamak, hem de "daha güzel bir dünya nasıl mümkün olur" diye düşünmek, hayal gücünü çalıştırmak isteyenlerin mutlaka okuması gereken kitaplar. Bu anlamda Doruk Yayınları önemli bir iş yapıyor. Bu nedenle, sol Kitap'ta bu kitapları mutlaka tanıtmak gerektiğini düşündük. Ancak, iki kitapta da, çeviriden sonra hiç tashih yapılmamış olduğu açık. Daha ilk sayfadan başlayan yazım hataları, okuma zevkini/şevkini gerçekten kırıyor. Hem bu hatalar, gözden kaçabilecek, bilgisayarın uyarı vermediği, cümle içindeki anlama ilişkin, ayrıntıda kalan hatalar değil; bariz yazım yanlışları. Windows'un da Ubuntu programlarının da metin içinde altını kırmızıyla çizdiği hatalar. Yani, dosyalara bir kez bakılmış olsaydı bu hatalar düzeltilebilirdi.

Rusçadan roman çevirmek ve basmak gibi zor bir işin altına giren çevirmenin ve yayınevini, kendi emeklerini değersizleştiren bu hatalardan, bundan sonraki baskılarda kurtulacaklarını umut ediyoruz.

Profesör Dowell'in Başı, Aleksandr Belyaev, çev. Hazal Yalın, Doruk Yayınları, Ekim 2013, 200 sayfa.

Ket Yıldızı, Aleksandr Belyaev, çev. Hazal Yalın, Doruk Yayınları, Ekim 2013, 208 sayfa.

OKUMA NOTLARIM

AHMET CEMAL •

Bir rönesans aydını: Ünsal Oskay

Aydınlardan yana epeydir kısır bir ortamdayız.

İçinde yaşadığımız iklim, özellikle seksenli yılların başından bu yana aydın erozyonuna uğramakta. Devletimizin ilkokuldan üniversitelere kadar uzanan geniş bir yelpazede egemen kılmak istediği, "dindar gençlik yetiştirme" hedefine, başka deyişle düşünce karşısında inanca ağırlık tanıma amacına odaklanmış resmi eğitim politikası ise yeni aydın kuşaklarının yetişebilmesi için elverişli bir zemin hazırlayabilmekten çok uzak. Böyle bir atmosferde "Rönesans aydını" diye adlandırılan aydın türüne rastlayabilme umudu ise neredeyse bir ütopyadan farksız.

Bu durumda bir zamanlar yetişebilmiş ve şimdi çoğu da hayatta olmayan gerçek aydınları anımsatmak, özellikle de onların geride bıraktıkları eserlere atıfta bulunmak, bugünkü genç kuşak içerisinde yeni aydınların filizlenmesine katkıda bulunmanın birkaç etkin yolundan biri.

2009 Ekim'inde yitirdiğimiz Prof. Dr. Ünsal Oskay, bu aydınlar arasında başı çekenlerden biriydi. İnsanlığın kültür mirasını başlangıcından bugüne uzanan bir çizgide hep bir bütün olarak alan, incelediği bütün toplumsal konuları sürekli böyle evrensel bir çizgi üzerinde konumlandıran, resmi ve özel öğrencilerini sürekli aydınlatma eylemini dersleriyle, anlattıklarıyla ve yazdıklarıyla son nefesine kadar sürdüren Ünsal Oskay, Cumhuriyet döneminde ülkemizde yetişmiş ender Rönesans aydınlarından biriydi. Uzmanlık alanı siyasal bilimler ve iletişim olan Ünsal Oskay, iletişimin her evresini insanlar ve toplumlar arasındaki kültürel iletişimin ve ilişkilerin birer parçası olarak, yani hep çok geniş boyutlar içerisinde ele alıp inceledi.

Prof. Ünsal Oskay ile ünlü Alman kültür tarihçisi Walter Benjamin'in başeseri "Pasajlar"ı Türkçeye çevirmeye başladığım dönemde tanıştım. Birkaç kez evine gittim. İstanbul'da ders verdiğim üniversitelerde ziyaret ettim. Benjamin üzerine pek çok değerli bilgiyi kendisine borçluyum. Bu görüşmelerimiz sırasında Prof. Oskay, özellikle kavramlara ilişkin köklü bilgisiyle beni her zaman şaşırttı ve kendisine hayran bıraktı. Hayranlığımı uyandıran bir diğer yanı da, en zor konuları açıklamaya giriştiğinde bile kullandığı son derece açık ve seçik üslup oldu. Bu yanıyla Ünsal Oskay, "anlaşılmaz aydın" tipinin tam tersi, "kafası açık aydın" tipinin de ta kendisiydi.

Prof. Ünsal Oskay, telif ve çeviri olarak çok sayıda esere imza koydu. Deneme ve incelemelerini ise "Yıkanmak İstemeyen Çocuklar' Olalım" ve "Tek

Kişilik Haçlı Seferleri" başlıklı kitaplarında topladı. Bu eserlerde bir araya gelen denemeler aracılığı ile karşımıza çıkan düşünür, yaşadığımız toprakların kültür tarihini, Walter Benjamin'i çok çağrıştıran bir yöntemle, en sıradan günlük olayların kültür bağlamında yansıttıklarını bile gözden kaçırmaksızın inceleyen bir bilim adamı ve araştırmacıdır. Örneğin ilk baskısı 1998'de Yapı ve Kredi Bankası Yayınları arasında çıkan "Yıkanmak İstemeyen Çocuklar' Olalım" başlıklı deneme kitabında yer alan "Yeni Bir 'Ortaçağ'a Hazır mıyız?" başlıklı denemede 'Batılı toplumlar' ve 'Batı insanı', şöyle anlatılır: "Batılı toplumlar, siyasal iktidarın sivil toplum yaşama alanını ortadan kaldıramadığı toplumlardır. Bu, 13. ve 14. yüzyıllardan günümüze dek süren bir gelişmenin sonucudur. Batılı toplum yaşamında düşünce ve sanat, devletin ezici gücü karşısında toplumsal yaşamda kendisine görel olarak özgür kalabileceği yaşam alanları bulabilmiştir. Üstelik, kültür ve sanata özgürlüğü sağlayan çeşitli sivil toplum kurumlaşmaları da çağlar boyu sürebilmiştir. Bunların temelinde, 15. ve 16. yüzyıldan beri süren bir ekonomik gelişme vardır. Canlı ve zengin bir maddi hayat vardır. Batı insanının, dünyaya, insana, nesneye bakışı akılcı olmuştur. Geniş dünyalarla, farklı kültürlerle yoğun bir karşılaşma süreci içinde kendi yaşama üslubunu 2500 yıllık bir birikimle oluşturmuştur..."

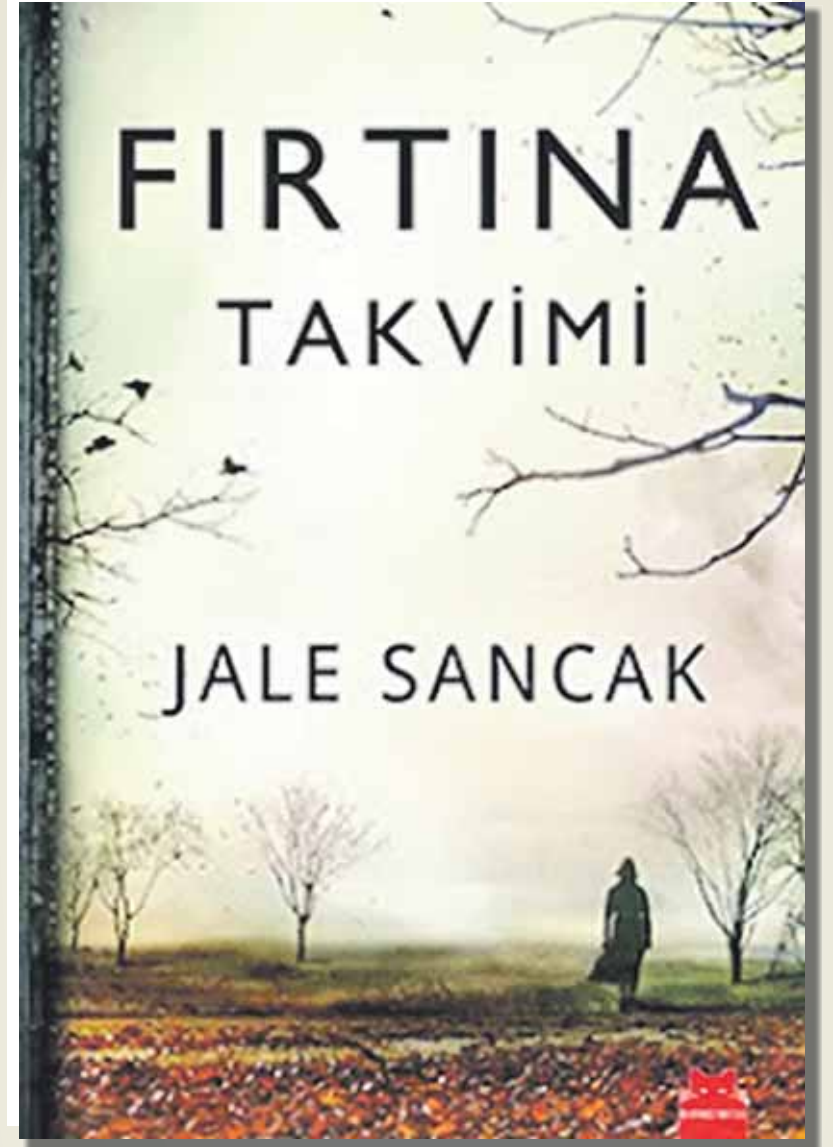
Aynı kitaptaki "Ölü Dinlerin Mümini Olmaktan Kurtulmadıkça" başlıklı denemede ise Osmanlı'nın Batı'dan bir şeyler alması şöyle anlatılmaktadır: "18. yüzyıldan itibaren Batı'dan bir şeyler almak, bir şeyler öğrenmek bile bizde 'sansürlü' bir süreç içinde olmuştur. 'Rahman devletimiz', nelerin alınabileceğini sürekli denetim altında tutmuştur. Batılılaşmacı ilk aydınlarımız da bu devletin 'enderun' yetiştirmesi resmi aydınları olmuştur. Devletin dışındaki sektörlerde bir ölçüde Batılılaşan kişiler ise azınlıklardandır. Osmanlı toplumunun iç çelişkileri arttıkça, onlar da kendi uluslarının modernleşme sürecine katkıda bulunmaya yönelmişlerdir..."

Prof. Dr. Ünsal Oskay'ın denemelerinin her biri, eleştirel düşünmenin değişik uygulamaları niteliğindedir. Bu denemelerden yansıyan genel hava, gerçek anlamda eleştirel düşünememek için ne kadar geniş ve özümsemiş bir bilgi birikiminin gerekli olduğunu çok net bir biçimde somutlaştırmaktadır.

Sonuç olarak, gerek: "Aydın, kimdir?", gerekse: "Eleştirel düşünce nedir?" gibisinden sorular soranlar için Ünsal Oskay'ın sözünü ettiğim iki kitabında yer alan denemelerinin her biri ayrı bir değer taşımaktadır.

FIRTINA TAKVİMİ

JALE SANCAK

"Ah bahtsızlık! Sel hükümler oldu Yelnehir'e. Sürükleyip götürdü önüne kattığı her şeyi. Diller sustu, eller çaresiz kaldı. Kardeşini yitiren Yazgülü'nün içi katıldı, Kevser, göğsündeki derin oyukla, gökten yağan, dağdan inen, tek mil saldıran evini basan belayı artırırken yas tutamadı. Öğüre öğüre çamurla uğraştı durdu. Halil'in aklında tek şey vardı... Doktordan hesap sormak."

Tanıtım Bülteninden

İyi ki doğdun Sait Faik!

'Çıplak heykeller yapmalıyım / çırılçıplak heykeller'

● Günlük yaşamındaki gözlem ve deneyimlerine temellendirdiği meselelerle ilgili yazdığı hikayelerde, hayatın zorluklarına rağmen yaşamayı tercih eden, ısrarla mutluluğu kovalayan insanları konu edinir ve toplumun hemen her kesiminden ve her yaştan karakterlerle tanıştır bizi.

ÖZNUR ÖZKAYA

Mavinin ve yeşilin bütünleştiği bir adada, Burgazada'da, vapur iskelesinden indiğinizde sizi karşılayan martı çığlıklarıyla yürürken sakın ve telaşsız bir adam görürsünüz balık tutmaya çalışan. Tuz kokusu karışmış havayı ciğerlerinize doldurup şöyle bir baktığınızda denize karşı, bir adamın tuttuğu balığı öpüp suya bıraktığını fark edersiniz. Ne yapıyor bu adam böyle boş boş diye sayıklarken siz, bu durgun deniz bakışlı adam **Kayıp Aranıyor** romanından fırlayıp çıkmışçasına size yanıt verir: "İnsanı dolu günleri değil, boş günleri dolduruyor.", diye.

"Söz vermiştim kendi kendime; yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da bir hırstan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakın ölümü bekleyecektim. Hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştum, tütüncüye, kalem kâğıt aldım. Oturdum. Adanın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalem yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım." diye anlatır yazmaya nasıl başladığını Sait Faik. Öptüğü kalemin ucundan dökülen hikayelerden sevgi ve güzellik damlamış. "Her

şey bir insanı sevmekle başlar" ya, insanın sevgiye olan ihtiyacını ancak öykülerle ifade edebileceğine inanmış ve heyecanla, tutkuyla, telaşsız yazmış.

Sait Faik'in hikayeleri annenizin özenle pişirdiği sıcak çorba gibi ısıtır içinizi. Beklenmedik, olağan dışı, karmaşık bir tat sunmaz. Anlattıkları tanıdık, samimi bir lezzettir. O çorbanın içindeki kekik, nane bir akşamüzeri ada tepelerinden itinayla toplanmıştır. Kısık ateşte ağır ağır kaynamış, cam bir kasede konulmuştur önünüze. İçtikçe içiniz ısınır, karnınız doyar, kaşığı bıraktığınızda huzurla ve umutla bakarsınız insanlığa. Hikayelerindeki kahramanları sanki biraz kendisidir, hatırladıkça bu benzeşimi adanın yeşillikleri içinde oturmuş, sigarasını tellendirirken denize nazır hayal ederim Sait Faik'i. Yanından geçtiğim her insanda bulmayı denerim onun bulduğu iyiliği, güzelliği.

Bu dünyanın içinde bu dünyadan değil gibidir Sait Faik. İnsanların birbirini vurduğunu, çeşit çeşit fenalıklar peşinde koştuğunu bilir ama anlayamaz yahut bu durumları insanlığa konduramaz. "Bir insan bir diğerini, kendi gibi ağlayan, gülen, sakalı uzayıp, hastalanınca biçare olan bir benzerini öldüremez!" diye iç çeker olan biten karşısında. Yaşar Kemal,

bir keresinde Sait Faik için şöyle demiş: "Sait Faik'in hikayelerini okuyanlar adam öldüremezler, insanlara kötülük edemezler. Sömürücü olamazlar, sömürücülerle birlik olamazlar." Belki sadece insanlığa bu ayıbı yakıştıramadığından değil sevgiden, mutluluktan bahsetmesi, belki de "en azından hikayelerimi okuyanlar iyi olsun, iyilerin yanında olsun" diye düşündüğündendir, kim bilir.

Sait Faik; bir akıma yahut ideolojiye dayanarak yazmaz öykülerini. Özgünlüğüyle ve duruluğuyla farklılık yaratmış olsa da yaşadığı dönemde, yeni bir akım yaratma çabası yoktur. Belirgin ve düzenli bir eğitim almamış, entelektüel açıdan kaygılar taşımamış, ancak müthiş gözlem gücüyle durum hikayelerinin en iyi örneklerini yazmıştır. Yüksek gelirli bir aileden gelmesine karşın, yoksullardan bahsetmiş, burjuvayı eleştirmiş; lakin sınıfından tam olarak kopamamış, bohem bir hayatı tercih etmiştir. Burjuva ahlakından hoşlanmadığı halde bu hoşnutsuzluğu toplumsal temelleri olan bir tepkiye dönüştürememiştir. Sanki Henry Miller gibi biraz eksik bir sınıf bilinciyle, kötülüklerin olmadığı, herkesin doyduğu, mutlu olduğu bir dünya düşlemiştir. "Robenson" adlı öyküsünde, "Bu yeşil, sarı, lacivert bayrak sizin bayrağınız. Komşu kabilenin bayrağı aynı renkte, aynı şekilde; fakat üzerinde dokuz yıldız var. Onun için mi boşlaşıyorsunuz? Kavgadan evvel evlerinde yemek yediğin, başı sana dokunduğu zaman yaşadığını hissettiğin çocuğu bu dokuz yıldız için mi öldüreceksin? Anlaşıldı, ben bayrakları değil, insanları seviyorum. Öyle ise yuvarlak dünyanın üstünden akıp geçen yıldızlara bakan vapurlarda ömrüm geçecek..." diyerek hümanizmanın doruğuna tırmanmıştır.

Yukarıda da belirttiğim gibi, toplumsal konulara bireysel yaklaşmıştır Sait Faik. Günlük yaşamındaki gözlem ve deneyimlerine temellendirdiği meselelerle ilgili yazdığı hikayelerde, hayatın zorluklarına rağmen yaşamayı tercih eden, ısrarla mutluluğu kovalayan insanları konu edinir ve toplumun hemen her kesiminden ve her yaştan karakterlerle tanıştır bizi. Ağırıklı olarak fakir semt sakinlerini, işsizle-

ri, İstanbul'un taşı toprağı altın diyerek Anadolu'dan göç edenleri, en çok da balıkçıları tanırız öykülerinden. Karakter tahlilleri ideolojik, siyasi veya dini inançlarla örtüşerek değil psikolojik açıdan çözümlenerek var olur bu öykülerde. Ama bu demek değildir ki; toplumdaki çarpıklıklara asla dikkat çekmemiştir. Bilakis 1950'de yayımlanan **Mahalle Kahvesi**, emeğiyle var olmaya çabalayan ancak mevcut pastadan hak ettiği dilimi bir türlü alamayan insanları anlattığı bir kitaptır.

Peyami Safa; Sait Faik'ten şöyle bahseder: "Bir zamanlar içine dalıp çıktığı burjuva kalıplarıyla bağdaşamayan ve onlardan bucağ bucağ kaçan, tatlı iştahları ve küçük emelleriyle baş başa kalmışların, alçak gönüllülerin dünyasında hüznünü ve aşkını dolaştıran, ancak bütün hürriyetini iddiasızlığında bulanlarla haşır neşir olan, adımları gevşek, düğmeleri çözümlü, iradesi pelteleşmiş, başıboş ve içi dolu, serkeş, hülyalı ve avare insan; bu alçak gönüllüler dünyasının belli belirsiz intibalarını ve hatıralarını, sayıklar gibi insicamsız, fakat sayıklar gibi serbest bir rüya şiirinin olanca güzelliğiyle doldurarak hikâye eden, savruk, düğmeleri çözümlü, pelteleşmiş ve başı bozuk bir üslûp sahibi, yazıda da bütün burjuva kalıplarından nefretini belli eden, serdengeçti, meczup ve dalgın bir sanatkâr. Onun hiçbir hikâyesinde muayyen vak'a, tahlil, tip karakter aramayınız. Onun her hikâyesi bir hatıralar sarnıcına rastgele daldırılmış bir avuçtur. Parmaklardaki temiz ıslaklığa ve taze serinliğe bakınız. Şuura düşen damlalar, birer hikâye unsuru değil, şiirdir."

"Çiçek ve balık adlarını bilmeden hikâye yazamaz" diyen Sait Faik'in tek tasası sezonun ilk lüferini tutmak mıydı yoksa sadece "kavun acısı bir yalnızlık" içinde hayallerini, anılarını kağıda dökülebilmek miydi acaba? Capcanlı bir öykü dili kurarak modern Türk öyküsünün başlangıcını ilan

eden Sait Faik; mahallesinden dışarı yıllarca adımını atmamış bir adamın hikayesini anlatıverir "Lüzumsuz Adam"da. "Kimdir bu sokakları dolduran adamlar? Bu koca şehir, ne kadar birbirine yabancı insanlarla dolu. Sevişmeyecek olduktan sonra neden insanlar böyle birbirlerine giren şehirler yapmışlar? Aklım ermiyor." derken fanusta yaşayan, insanlarla bütünleşmekten korkan bireyleri eleştirir. Üç uzun hikayeden oluşan **Kumpanya** da ise cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu'yu gezmek için yola düşen bir kumpanya tiyatrosunun serüvenini, sanatçının halkla ilişkisini, halkın sanatçıya, sanatçının da halka bakışını betimler.

Şimdi, mavinin ve yeşilin bütünleştiği bir adada, Burgazada'da, vapur iskelesinden inerken bizi martı çığlıklarının karşıladığını, tuz kokusu karışmış havayı içimize çekip şöyle bir denize karşı iç çektiğimizde iskelede gözümüze takılan başında kasketiyle gülümserken bile hüznü görünen ve ısrarla yakaladığı balıkları öpen adamı anımsamalı. Yazdıklarına kulak kabartıp, sevdiğimiz öykülerini bir kez daha okumalı. Turgut Uyar kederinden yazmış olsa da "///.../ bir güzel yaşamak vardı bilmezsiniz; /sait faik gördü. / şimdi sokaklar boş kaldı; / şimdi temiz defterler boş kaldı; /sait faik öldü. / demek öldü... öldü dediniz öyle mi? /sait faik ölmüş anladınız mı? /sait faik ölmüş anladınız mı? / ben anlamadım." diye, Sait Faik'in Kasım 1906'da doğduğunu herkese hatırlatmalı. "Çıplak heykeller yapmalıyım, / çırılçıplak heykeller" diye haykırarak "Şimdi Sevişme Vakti"ni kızılı- erkekli meydanlarda okumalı.

'Ben bir lider değilim; ama ben de bir liderim'

● Bu kitap, hem #occupy'ın ortaya çıkış nedenlerini hem olay anını hem de sonrasını geniş bir siyasi, sosyolojik, iktisadi panoramayla okuyucuya sunmayı hedefliyor.

SUZAN YILMAZ OKAR

"Yerimizden kıpırdamayacağız". Sahiden de öyle yaptılar. 17 Eylül 2011 de başlattıkları Occupy Wall Street (OWS) işgal eylemi boyunca polis şiddetine, gözaltılara, tutuklamalara rağmen yerlerinden kıpırdamadılar.

Kanadalı çevreci grup Adbusters'in çağrısını yaptığı OWS eylemi kısa sürede ABD'nin batısına yayılmaya başladı. Başta New York Zuccotti Parkı olmak üzere boş alanları dolduran binlerce kişi dev finans şirketlerinin piyasayı etkilemesine, işsizliğe, adaletsizliğe, gelir dağılımındaki eşitsizliğe ve savaşa karşı olduklarını söylüyorlardı. Peki, küresel ekonominin ve politikanın en önemli yönlendiricilerinden olan ABD'nin önemli merkezlerinden birinde, New York'ta ne olmuştu da işgal patlak vermişti? Yanıtlarını Amerikalı üç akademisyenin yazdığı İşgal Et kitabında bulmak mümkün.

Bahsedeceğim kitap hem #occupy'ın ortaya çıkış nedenlerini hem olay anını hem de sonrasını geniş bir siyasi, sosyolojik, iktisadi panoramayla okuyucuya sunmayı hedefliyor. W.J.T Mitchell, Bernard E. Harcourt ve Michael Taussig oldukça mütevazı bir endişeyle Occupy'ı çağımızın önemli düşünürlerinin ve siyasetçilerin tespitleri üzerinden yorumlamışlar. Mütevazılıkları eylemin büyüklüğüne "yetişememe" teşahşarından. Onlar da geleceğin büyük kalkışmalarına dinamolabilececek "esnek", şiddet içermeyen, sömürüye ve savaşa karşı ahlaki bir tutumla yanıt

vermeye çalışan böyle bir işgal eylemine "hazırlıksız" olduklarını söylüyorlar çünkü.

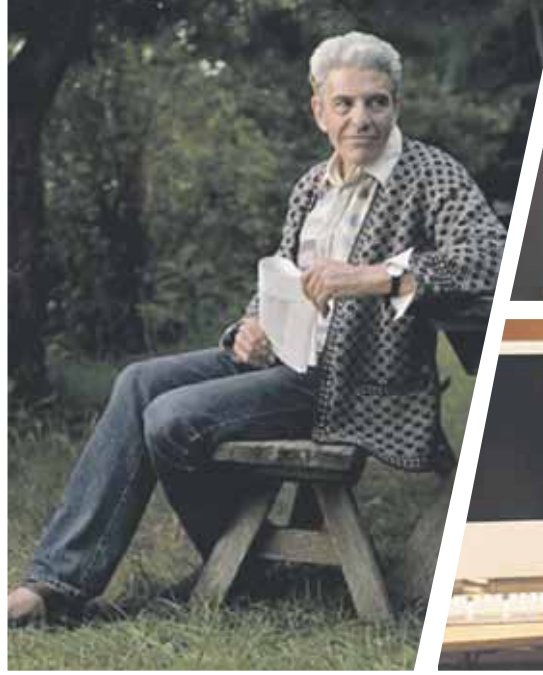
Haksız da sayılmazlar. Anarşistlerin, muhaliflerin, kimi sol hareketlerin, eşcinsel grupların, çevreci örgütlerin hatta Budistlerin ortak düzenlediği ve neredeyse karşı karşıya gelmeden devam ettirdikleri bir işgalden bahsediyoruz. Tıpkı Occupy'ın hemen öncesinde, 2011 yazında gerçekleşen Tahrir Meydanı işgalinde olduğu gibi. Orada da radikal İslami dinci gruplar, solcular, Hıristiyan Kıptiler birlikte meydanı kuşatmışlardı ve yan yana çadırlarda bir sonraki günü karşılamışlardı. Yine tıpkı Gezi Parkı işgalinde olduğu...

Yukarı bakın, gökyüzünü görün, yeni bir şafak!

Kitabı merakla okuyacağınızı düşünüyorum. Çünkü benzer bir deneyimi hep birlikte yaşadık. Ve ister istemez farklı coğrafyalarda yaşanan işgal pratiklerine bakma ihtiyacı duyuyoruz. Zaten eylemlerine katılmış olanların pek çoğu İşgal Et'i okuduklarında şunu görecekler: Dünyanın neresinde olursanız olun, aynı sınıf mensupları benzer düşüncelerle, ihtiyaçlarla, reflekslerle sokağa dökülüyor.

İlk bölümde aynı zamanda bir #occupy eylemcisi olan Michael Taussig işgaldeki kalabalığın varoluş dinamikleri üzerinde duruyor. Üstelik çarpıcı aforizmalarla işgal söylemlerini buluşturarak... Taussig, normların alışı edildiği coşku bir kalabalığın içinden geçirerek işgal sürprizini önümüze seriyor.

Düşünce tarihimizin önemli sözcülerinin fikirlerini hatırlatmaktan da geri kalmıyor. Occupy'ın fotoğraflarını, insanların ellerindeki dövizleri o sözlü ve görsel etkinliği gördüğümüzde aklımızdan geçen biricik şey kendi deneyiminiz oluyor: Gezi Direnişi... "Yukarı bakın, gökyüzünü görün, yeni

bir şafak", "O kadar kızgınım ki pankart yazdım", "İşimi kaybettim, direnişi buldum", "Her yer Wall Street, o yüzden her yeri işgal etmeliyiz". Ne diyoruz, "Her yer Taksim, her yer direniş"...

İşgale katılan herkes lider

Otoritenin rızasını beklemeden, iktidarla uzlaşmadan, pazarlık yapmadan Manhattan'da Zuccotti Park'ta çadır açan çoğu öğrenci binlerce mülksüz, baldırı çıplak insan. Siyasi yapının meşruiyetini kabul eden sivil itaatsizliğin aksine, yönetilme biçiminin kendisine direnen siyasi itaatsizlik eylemleri.

İkinci bölümde Bernard E. Harcourt, OWS'nin siyasi itaatsizliğin, yasa karşıtlığının, savaş sonrası yönetimleri reddeden profilini çıkartmış. Politik iktidarın her türlü şiddetine karşı yeni bir siyasi gramer, yeni paradigmalara...

Aslında bu bölümde yapılan saptamalar dünyanın batısından doğusuna son yıllarda gelişmekte olan boş/kamusal alanların işgali pratiklerinin, o eylemlerde yaşanan yeni deneyimlerin değerlendirilmesine aracılık edebilir. Aracılık edebilir diyorum çünkü Harcourt'un değerlendirmesi ile ilgili farklı düşüncelerin, tartışmaların olabileceğini düşünüyorum. Harcourt, örneğin liderli bir Occupy fikrini reddettiği gibi gerekli de görmüyor. Halk meclislerinin, halk mikrofonunun, geliştirilen el işaretlerinin, liderliğin bir noktada

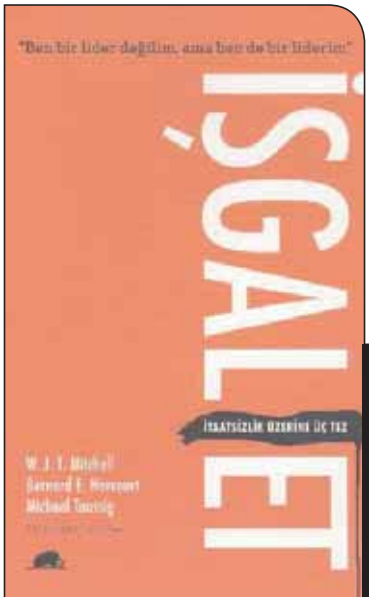
"Manhattan'da Zuccotti Park'ta çadır açan çoğu öğrenci binlerce mülksüz, baldırı çıplak insan. Siyasi yapının meşruiyetini kabul eden sivil itaatsizliğin aksine, yönetilme biçiminin kendisine direnen siyasi itaatsizlik eylemleri."

toplansının önüne geçtiğini belirtiyor. Ona göre konuşmacının söylediklerinin adeta bir dalga gibi yüksek sesle tekrar edilerek topluluğun tamamına yayılması tek bir megafonla sesini, fikrini yüksek şekilde topluluğa dikte eden liderliğe göre daha yaratıcı ve kapsayıcı.

Bu yorum(lar) da kitapta sık sık fikirlerine gönderme yapılan Michel Foucault'un iktidar süreçlerine ilişkin söylemlerinin izlerini bulmak mümkün. Foucault'ya göre bireyler, iktidar tarafından şekillenen toplumsal ilişkiler içerisinde oluşturulmaktadır ve aynı zamanda iktidarın yeniden üretilmesinin öznelidirler. Bir anda on binlerce taraftar bulan #occupy eylemleri kitabın bütününde bir siyasi itaatsizlik figürü, iktidarın bireylere sınıra ettiği hükmetme durumunu sekteye uğratma/kırma çabası olarak öne çıkarılıyor. Eylemlerle ilgili farklı kaynakları incelediğinizde de benzer değerlendirmelerle karşılaşabilirsiniz. Dolayısıyla Bernard E. Harcourt'un düşüncelerine katılıp katılmamaktan bağımsız, eylemin "iktidarsızlığına" ilişkin yaptığı vurguları dikkatle okumak, önemsemek gerekiyor.

"Ortak olan işgalin kendisidir"

OWS üzerinden işgal mekanlarını, imgelerini ve yeni değerlerle donanmış devrim fikrini kuralayan W.J.T. Mitchell ise "Hem Zuccotti Park'ta hem de Tahrir Meydanı'nda ortak olan ve bütün dünyada dolaşan tek figür, işgalin kendisidir" diyerek ilginç bir bölüm eklemiş kitaba. İşgalin imgelerini özellikle sadece sanatın ya da siyasi öznelere endişeleriyle değil, kendi politik devrimleriyle, kökleriyle açığa çıkartmayı uğraş edinmiş. Egemen ve çok ortaklı simgeleri tercih eden bir eylem, bir yüz yaratmaktansa kalabalığın yüzünü yeğleyen, onunla anılmayı tercih eden bir devrim. Wall Street işgalini özellikle dünyanın dört bir yanına dağılmaya başlayan yeni eylem/mücadele biçimlerinin laboratuvarlarından sayabiliriz. Elbette Ortadoğu'da, Latin Amerika'da, Türkiye'de ve şu günlerde İtalya'da yaşanan pratiklerle birlikte. Her ne kadar eşzamanlı kalkışmalar olmasa da yakın siyasi taleplerle sokaklara dökülen insanların birbirlerinden öğrenecekleri çok şey var. Bizim onlardan, onların bizden. Sizleri okumaya davet ettiğimiz İşgal Et kitabı tam da bunun için yazılmış metinlerden biri.

İşgal Et (İtaatsizlik Üzerine Üç Tez)
W.J.T. Mitchell - Bernard E. Harcourt - Michael Taussig

Çeviren: Elif Ersavcı
Kolektif Kitap, 2013, 152 sayfa.

Kentin anahtarı olarak kasaba

● Kasabanın Laneti, kadın ve erkek gerçeğiyle birlikte, kentlerdeki insanların davranış özelliklerinin mayalandığı zeminleri de gösteriyor. Kentteki kilitlerin anahtarı kasabadaki patikalarda gizleniyor.

AYSEL SAĞIR

Kasaba olgusu ve kültürü, Türkiye gibi ülkelerde, özellikle sanat ve edebiyat için çok önemli bir yerde duruyor. Hızlı, çarpık kentleşmeyi sadece kentin altyapı, inşaat, yollar ve konut sorunu üzerinde şekillendirmeyelim. Kentler; hangi değerleri, daha doğrusu ruhsal-zihinsel güçlerini ne türden etik ölçülere göre uyarlayacağını bilmeyen, bunun bunalımını yaşayan insanlarla dolmuş bulunuyor. Söz konusu insanlar, bir kuşak önceleriyle birlikte, kasabalardan besleniyor. Yaşanan trajedilere baktığımızda ise kent mi, yoksa kırsal mı öcünü alıyor bilinmiyor.

Tüm bunlardan dolayı kasaba yaşamını anlatan ne kadar romanlar yazılsa azdır. Zira her kasaba yaşamı ve karakter(ler) aslında büyük kentleri anlatıyor. Büyük kentlerin kilitli odalarının herbirinin anahtarı da kasabaların patikalarında, oralarda yaşamış kadın ve erkeklerin gizli ceplerinde saklı bulunuyor.

Mustafa Şahin, **Kasabanın Laneti**'nde, olay örgüsünü bir kasaba yaşamı üzerine kuruyor. Ormancı Kamil Bey ve Öğretmen Hasan romanın ana karakterleri olarak çıkıyorlar karşımıza. Onları ise, Kamil Bey'in karısı Azize, Berber Hasan, Kara Hasan, Komünist Galip, İmam Hasan gibi kasabanın diğer figürleri takip ediyor. Olayları, yarattığı karakterlerle bir bütünlük içinde yoğuran Şahin, dili ve kurguyu kasabalara özgü olan

durağan ritme göre oluşturuyor.

Asıl metin, Kamil Bey ve Öğretmen Hasan'ın diyalogları üzerinden oluşturuluyor. Bu konuşmaları üçüncü bir kişi anlatıyor bize. Üçüncü kişinin anlatımı gözönünde bulundurulursa, okuyucunun, olayların içine girmeyip olan biteni dışarıdan izlediğini söyleyebiliriz.

Dama tüneyen baykuş

Öğretmen Hasan, Kamil Bey'in evine düzenli olarak niye gitmektedir? Bir ormancı olarak hayatını sürdürmüş olan Kamil Bey, ormancılığın aynı zamanda önemli bir statü ve güç olduğunu anlatımlarıyla da vurgular. Öğretmen ve Kamil Bey'in geçmişte de iyi anlaşan birer dost olduklarını söylemeye gerek yok. Ancak, Kamil Bey şeker hastalığı nedeniyle yatağa bağlı yaşamaktadır ve onu hayata bağlayan tek şey; anıları ve kadınlarıdır. Vak-

tiyle Öğretmen Hasan kendisinin romanını yazacağına dair ona söz vermiştir. O da tüm yaşamını, yani kendisi için önemli olanları Öğretmen Hasan'a anlatmaktadır. Kamil Bey'in bütün çocukları okumuş, evlenmiş ve uzakta yaşamaktadırlar. Karısı Azize'yle yaşadığı evde kavgasız günleri geçmemektedir. Kamil Bey, bir tek Öğretmen Hasan evlerine geldiğinde kendini iyi hissetmektedir, bir de üst katlarında oturan evli kadın kiracıları Naciye.

Yalnız Naciye'nin geliş amacı, Kamil Bey'in para karşılığında cinsel isteklerini karşılamak içindir. Karısı Azize de bunu bilir. Kamil Bey anlattıkça, onun geçmiş yaşamına doğru uzun bir yolculuğa çıkarız. Bu arada, Kamil Bey'in damına bir baykuş konmuştur. Diğer bir tarafta da caminin imamı, Hasan, damdaki baykuşu ima ederek, Kamil Bey'i üstü kapalı hedef göstererek, vaazlarını hızlandırmıştır.

Hepsi yaptıklarını yapmak istiyorlar...

Yağmur duasıyla birlikte kasabadaki kuraklığı da buna eklersek, tam bir kasvetli kasaba atmosferi betimlemesi yapmış oluruz. Bunlar bir kasaba yaşamının günlük pratikleridir aslında. Günah keçisi yaratma süreci dolaysız yollardan en çok da kasabalarda işleyen bir mekanizmadır dersek doğru bir yerden hareket etmiş oluruz.

Damdaki baykuş olayıyla tüm kasaba halkının evin önünde birikmesi bizi hiç de

Kasabanın Laneti

Mustafa Şahin

Ayrıntı Yay. 2013. S. 224

şaşırtmaz. Buradan, kentlerdeki insan davranışlarının en saf haline varırız. Ama en önemlisi de erkek-kadın ilişkileridir. Kamil Bey'in -gönül ilişkileri demek gelmiyor içimden- cinsel fantezileri inanılır gibi değildir.

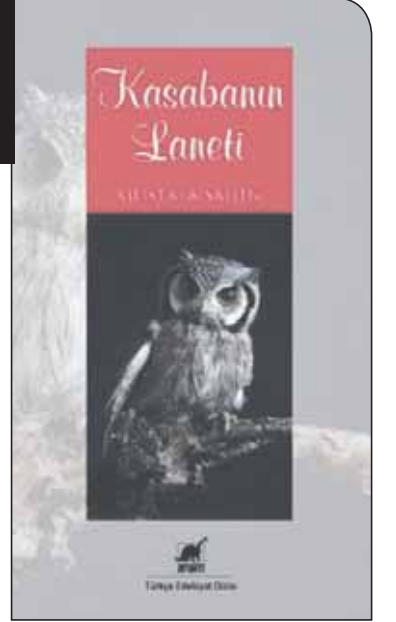
Kadınlarla ilgili serüvenlerini anlattıkça coşan, gözleri daha bir parlayan Kamil Bey, halen evli olduğu karısı Azize'ye sık sık galiz küfürler savurmayı ihmal etmez. Kasaba yaşamına sığmayan bir insan ya da erkek figürü vardır karşımızda. Diğer bir yandan da, bireyin, evlilik ve diğer dayatılmış yaşam kuralları ve gelenekler yoluyla nasıl kısaca alındığını görürüz.

Ancak, Kamil Bey konusu, bireyin özgürlük istem ve ihtiyaçlarını aşar boyutlarda demeyelim de farklı bir yerde durmaktadır. Aynı zamanda, kasabadaki diğer erkeklerin yapamadıklarını cesaretle yaşamaktadır. Bu yüzden de diğerleriyle arasındaki mesafenin farkındadır. *"Kıskanıyorlar! Hepsini yaptıklarını yapmak istiyor ama beceremiyorlar! Sonra da içlerindeki pislikten kurtulmak için beni kullanıyorlar. Yok, öyle yağma! Topunun anasını..."*

Yine Kamil Bey'in anlattıklarından yola çıkarsak, her gördüğü güzel kadınla yatma dürtüsünün önüne geçemeyen, bunu da kendine hak gören bir erkek portresi vardır karşımızda. (Ne kadar tanıdık değil mi?) Zira Kamil Bey, neredeyse tecavüze varan cinsel eylemlerini anlatırken yüzüne canlılık gelir. Eğer bu noktaları baz alırsak, bir kasaba hayatının bireysel yaşam olanaklarını sınırlayan gerçekliğinin ötesine geçeriz. Camideki imamın hurafeleriyle hareket eden bir "sürü"den oluşan kasaba halkı gerçeğiyle, kendi gibi olmayana yaşam hakkı tanımayan kasaba halkı gerçeğinin iki ayrı durum olduğunu teslim etmemiz gerekir.

Vesika haricinde bir dilim ekmek...

Ormancı Kamil Bey'in çok renkli ama bir o kadar da meşakkatli bir yaşamı olmuştur.

Siyasal hareketlilikler de onun görev yaptığı yerlere kadar gelmiş, hatta bazı olaylarla kendisini muhatap bile yapmıştır. "Demirkıratlı" olmakla övünen Kamil Bey, komünistlere küfür etmekten geri kalmaz. Tam da yaşadığımız ülkeye özgü biçim ve öz çelişkisi vardır ortada. Söylem-yapılan arasındaki çelişkiyi kasaba yaşamına yedirerek, tarihsel göndermelerle de ilerleyen Şahin'in, bize özgü gerçekliklere çok iyi dokunduğunu söyleyebiliriz. *"Bu millet köylüsüyle, şehirlisiyle neler çektir bu Halkçıların elinden, neler... Köyde at bokundan arpa ayırıp yiyeni mi ararsın, yediği mısır koçanını sıçamayıp öleni mi? Şehirde, vesika haricinde bir dilim fazla ekmek alabilmek için fırından, dokuz takla atanı mı? Sakın Alaman Harbi zamanyadı deme bana! Bolluk içinde yüzenlere ne demeli! Bırak erkekleri, kadınlarla çoluk çocuğu bile zorla madenkeş yaptı bunlar! Ocağa kömür çıkarmaya tıktı!"*

Özetlersek, kadınların edilgenliğinin, arzu nesnesi oluşmasının kentlerdeki hali gibi de okunacak bir roman yazmış Şahin. Sadece kadın-erkek gerçeğini değil, kentlerdeki insanların davranış özelliklerinin mayalandığı zeminleri de. En azından böyle okunmayı ve düşünmeyi olanaklı kılıyor. Bu yüzden, kasaba yaşamına dönüp ne kadar yüzleşirsek o kadar iyi olacak gibi gözüküyor. Zira kentlere bir rönesans sonucu gelmediğimiz düşünülürse, bu bir zorunluluk olarak da kendini dayatıyor.

“ Yaşadığımız ülkeye özgü biçim ve öz çelişkisi vardır ortada. Söylem-yapılan arasındaki çelişkiyi kasaba yaşamına yedirerek, tarihsel göndermelerle de ilerleyen Şahin'in, bize özgü gerçekliklere çok iyi dokunduğunu söyleyebiliriz ”

bir dedektif zen macerası

PIPO
SERISI
polisye

michael
dibdin

fare kral

1988 Altın Hançer Ödülü

POLİTİK POLİSİYE

Eski hayaletin yeni adı: 'Homo Sovieticus'

Almanya'da çok satanlar listesinde yer alan Svetlana Alexijewitsch'in Secondhand – Zeit/ Leben Auf Den Trümmern Des Sozialismus (Sosyalizmin Yıkıntıları Üzerinde Hayat) adlı kitabı Avrupa'da "komünizm hayaleti"nden duyulan korkunun daimliği açısından çarpıcı.

TEVFIK TAŞ

Svetlana Alexijewitsch'in **Secondhand Dönem, Sosyalizmin Yıkıntıları Üzerinde Hayat**, adlı kitabı şimdiden çok satanlar listesine girmeyi başardı. Almanya'nın en büyük yayınevlerinden olan Hansa Berlin Verlag yayın politikasında genelde liberal içerikli ürünlere yer veriyor. Kitabın satılmasında en etkin şey Almanya'nın en prestijli ödülleri olan "Alman Yayıncılar Birliği Barış Ödülü"nü bu yıl Svetlana Alexijewitsch'in almış olmasıdır hiç kuşkusuz.

Kitap, 1991–2012 arasında yapılan röportajlardan oluşuyor.

Totalitarizm eleştirisi ve "sesizlerin dili" olma demogöji üzerine kurulan röportajlar dizisi, komünizmin geri gelebileceği tehlikesinden, daha doğrusu, korkusundan hareketle kaleme alınmış. Bu duruma bir "çare bulma" gayreti bu kitabın hazırlanıp, dolaşıma sokulma motivasyonu...

Sözün geçen gayrete ilişkin üç alıntıyı birlikte okuyalım: "Sarıldı ki, komünizm öldü. Oysa bu hastalık kronik çıktı." (1)

"(...) Sovyetik olan yine moda. 'Sovyet' kafeterya, Sovyet adı ve yemek menüsüyle... 'Sovyet' şekerleme ve 'Sovyet' sosis (

tıpkı bizim çocukluğumuzdaki tatla). Ve nihayet 'Sovyet' votka! Düzinelerle televizyon kanalı ve nostaljik 'Sovyet' internet siteleri... Stalin dönemi, turistik amaç oldu." (2)

"Gençleri sokakta orak çekiçli tişörtlerle gördüm. Komünizmin ne anlama geldiğini biliyorlar mı acaba?" (3)

Svetlana Alexijewitsch kimdir?

S. Alexijewitsch, 1948 yılında kendi deyimiyle, "hayatının sonuna kadar komünist kalmış bir baba"nın kızı olarak dünyaya geliyor. Tam bir Sovyet çocuğu: Kapitalist ülkelerde nadiren görülen farklı etnik kökenlere sahip insanların evlenmeleri durumu, Sovyetler Birliği özelinde neredeyse tipik olundu: Ukraynalı anne, Beyaz Rus baba...

Bu kitap, hiç kuşkuyla yer bırakmayacak kadar açık ki, bir antikomünist "oral history" kitabı. Toplam yirmi söyleşiden oluşuyor. On söyleşi "kızıl yapının içinden", on söyleşi de "yapının dışından". Aralara güldürmeyen, hatta sinir bozucu "espiriler" sıkıştırarak tabii: "Marx'ı okuyana komünist, anlayana ise antikomünist denir." gibi.

(4)

Kitabın giriş cümlesi ise şöyle: "Ko-

münizmin çılgın bir planı vardı (Adem'i, 'eski' insanı dönüştürmek). Ve değdi buna... belki de tek budur değen. 70 küsur yıllık Marksist-Leninist laboratuvarında yeni bir insan türü ortaya çıktı: Homo sovieticus. (...) Bu Homo sovieticus, yalnızca Ruslar değildir; Beyaz Ruslar, Türkmenler, Ukraynalılar, Kazaklar..." (5)

Alman Yayıncılar Birliği Barış Ödülü'nün kısa tarihi ve Paul Kilisesi

Sözün geçen kuruluş, hem büyük sermayenin sponsorluğunda varlığını sürdürüyor hem de bu kuruluşun tarihi aynı zamanda Soğuk Savaş'ın da tarihidir. 1950'den beri "barış" adına paralı ödül dağıtıyorlar. Düzene içkin akademisyenlerden, antikomünist yazarlara, NATO politikalarını tutkuyla destekleyen diplomatlardan, Orta Çağ yobazlarına dek bu ödülün nasiplenmeyen yok... Truman Doktrini çerçevesinde hayata geçirilen ödülün, Soğuk Savaş'ın en önemli merkez üssü olan Federal Almanya'da dolaşıma sokulması manidardır.

Reel sosyalizm karşıtı politikaların baş mimarlarından olan George F. Kennan bu ödülün 1982'deki sahibidir. ABD'li diplomat Kennan, komünizmi "kanser hücrelerine" benzetmiş, "önlem alınması" için azami çaba gösterip, planlar hazırlamıştı.

S. Alexijewitsch de G. F. Kennan'dan aşağı kalmaz. O da komünizmi bir "hastalık"a benzetir, hem de kronik bir hastalığa...

Sovyet sonrasında "kurşuni zamanlardan geçildiğini" ve "eski hayaletin bir türlü yumuşamak istemediğini" yalınlıkla yazıyor burjuva aydınları... (6)

Ödülün verildiği yer de oldukça ilgi çekici. Ödül, Frankfurt'taki Paul Kilisesi'nde geleneksel bir törenle sahibine takdim ediliyor. Paul Kilisesi, bir Protestan kilisesi.

1848'de işçi sınıfının isyanını bastıran karar-gah, 1918'de Alman ilericiliğine vurulan darbenin mevzisi, 1950'de ise Soğuk Savaş'ın edebiyat/ düşün

Secondhand – Zeit (Leben Auf Den Trümmern Des Sozialismus) Svetlana Alexijewitsch

2013, 569 Sayfa, Hanser Berlin Verlag

cephesi... İşte 1950'de başlatılan kültür-sanat-düşün ödül törenlerinin amiral gemisi Paul Kilisesi'nin ön tarihi bu.

Sovyet sosyalizminden nefret ettiğini gizlemeyen Laudator Karl Schlögel, Paul Kilisesi'ndeki ödül töreninde S. Alexijewitsch'i tanıtarak şu sözleri sarf ediyor: "O komünist dünyanın arkeoloğudur". (7)

Kapak fotoğrafı ve kitabın yazılma gerekçesi

Kapak resmine iyi bakın. Sisler içinde Kastrichnicka Polshca, yani Ekim Meydanı. Kızıl ar içinde yalnız bir kadın: Yıl 2012, orak çekiçli kızıl bayrak, karanfil, kırmızı palto, üzerinde CCCP yazan çanta ve Stalin'in boy resmini gösteren Pravda'lı bir meydan okuma... Evet, orta yaş üstü bir kadın, Minsk'in Ekim Meydanı'nda adeta kapitalizme meydan okuyor.

Yalnız mı?

Kuşkusuz değil. Ama "kalabalık" olunmadığı da kesin. Bu fotoğraf karesini çeken Andrei Liankevich belli ki yalnız görmek istemiş. Ve deklanşöre tam bu enstantede basmış. Bilinçli bir tercih olduğundan kuşkunuz olmasın...

"Sovyet insanını ('Sowjet-mensch / Homo sovieticus') dört kuşağa ayırabiliriz: Stalin, Hruşçov, Brejnev ve Gorbaçov kuşakları. Ben en son kuşağa aitim. Bizim kuşak açısından komünist ideallerin çökmesinin kabulü hiç sorun olmadı. Çünkü bizim kuşak açısından komünist idealler ne yeni ne de güçlüydü. Diğer kuşaklar içinse farklıydı: Uğursuz romantizmin tükenmiş büyü ve ütopya umutları henüz varlığını koruyordu. Biz Kremlin'in ihtiyarları çevresinde büyüdük. Ve "vegetaryen" dönemin perhizleriyle..." (8)

Komünizm karşıtlığında her türlü ittifaka açık olduğunu her defasında dile getirip, ödüller verilen bu yazar, Sovyetler Birliği döneminde de oldukça "becerikli" davranmış olmalı

ki kendisine bir yığın ödül verilmiş.

1984 yılında SSCB'de Osrtowski Edebiyat Ödülü'ne değer görülmüş. 1985'te Fadin Edebiyat Ödülü'ne, 1986'da Komsomol Devlet Ödülü'ne...

Oysa S. Alexijewitsch'in söylediğine göre, SSCB'de korkunç bir devlet sansürü vardı. "Peki ama nasıl oldu da bunca ödül alabildin?" diye sormak gerekmiyor mu?

Bir kez daha, bu kitap aracılığıyla öğreniyoruz ki, devrimci önderlik olmadan sosyalizm mümkün olamaz. Yoksa ortalık bol ödüllü, "iki dinli" (9) çakallardan geçilmez olur. Burjuvazi, çoktan iskartaya çıkmış olan elden düşme fikirleri ödülleme/cilalama yöntemiyle yeniden dolaşıma sokmada pek mahirdir.

İnanmayan kitabın üzerindeki fotoğrafa bir kez daha dikkatlice baksın. Her şey sisler içinde yalnız yürümeyi başaran, eli kızıl bayraklı bilinç ve kararlılıkta saklı...

Kaynaklar:

1. Secondhand-Zeit (Leben auf den Trümmern des Sozialismus), 2013, Hanser Berlin Verlag, s. 9 , ayrıca bkz. chronistin-des-leidens-1.1793684http://www.sueddeutsche.de/kultur/swetlana-alexijewitsch-mit-friedenspreis-auszeichnet-
2. Agy, s. 17
3. Agy, s. 18
4. Agy, s. 13/14 ; ayrıca bkz. www.friedenspreis-des-deutschen-buch-handels.de/640693/
5. Agy, s. 9
6. http://www.radiobremen.de/kultur/buch-tipsps/secondhand-zeit100.html-chronistin-des-leidens-1.1793684
7. Agy, s.18
8. Agy, s.18
9. "iki dinlilik" deyimi Yalçın Küçük'e aittir

● NE OKUMALI? Editör: E. Zeynep Güler

Terry Eagleton ve edebiyat eleştirisi

“Eleştiren”le “değerlendiren” farkının kalmadığı günümüzde Terry Eagleton’dan edebiyat eleştirisi üzerine okumalar önerelim istedik.

MERVE TOKMAKÇIOĞLU

Bilinen bir gerçek ki dünyada ve ülkemizde eleştirmen bolluğu var ve her geçen gün edebiyat dergilerinde ve gazetelerde yeni-lerine rastlıyoruz. Dahası, artık köşelere sıkı sıkıya tutunmuş birçok tescilli edebiyat bilirkişisi hangi kitabı nasıl okumamız ya da neden okumamız gerektiği konusunda yazmakta. Bütün bunlara karşın, asıl soru hâlâ cevaplanamamaktadır: Eleştirmen kime denir?

Birbiriyle karıştırılan şu iki “görevli” arasında keskin bir ayırım var; yazın metnini “değerlendiren” ile “eleştiren” aynı işi yapmamaktadır. Benjamin’in belirttiği gibi, “eleştiri, her şeyden önce bir bilme momenti içerir.” Değerlendiren ya da analiz eden metni gözlemlerken ve biçimsel olarak incelerken, eleştirmen metnin içindeki felsefi ilişkileri ve sorunları ortaya çıkarmaya çalışır. Edebiyat metinlerinin çoksatar listeleriyle ve yıldız verilerek değerlendirildiği bir ortamda eleştirmenin görevi daha da önemli hale gelmekte; metne kaybettiği değeri vermek ve onun çoksatar listelerle içinin boşaltılmasına engel olmak. Bir eleştirmenin en önemli özelliği ise neyi nasıl eleştirdiğini “bilmek”tir, çünkü eleştirmen, metni “ileriye götürür.”

Bu bağlamda Terry Eagleton, edebiyat eleştirisi alanında

yokluğu ciddi sıkıntı yaratan sol ideolojiyi yeni kuşak batı eleştirel ortamına getirmiştir. Çağdaşı birçok eleştirmenden ayrılan tarafı, devrimci sosyalist olması ve Marksist ilkeleri somut olarak metne uygulamaya çalışmasıdır. Edebiyat alanında teori ve pratiğin birliğini kurma çabası onun birçok eserinin altyapısını oluşturur. Kendisinden önce gelen György Lukacs ve Lucien Goldmann gibi Marksist eleştirmenlerden ve özellikle de Britanyalı Marksist Raymond Williams’dan etkilenen Eagleton, edebiyatı içinde bulunduğu toplumdan ayırmaz; iki unsur arasında sıkı bir ilişki olduğunu ve her metnin içinde yazıldığı toplumun ideolojik, kültürel, tarihsel, ekonomik ve sosyal aşamalarını gösterdiğini savunur. Uğultulu Tepeler’de Heathcliff’in işçi sınıfından oluşunu, derebeyi Macbeth’in kendine yabancılaşmasını, Shelley’nin sanayileşen İngiltere’ye ters düşen yaratıcılığını, Aşk ve Gurur’u kırsal ile kentsel sorunsalı olarak irdeler.

Eagleton’ın eleştiri alanındaki eserlerine geçmeden önce, kendi eleştirel düşüncesini açıkça belirttiği **Marksizm ve Edebiyat Eleştirisi** kitabından bir bölüme yer verelim:

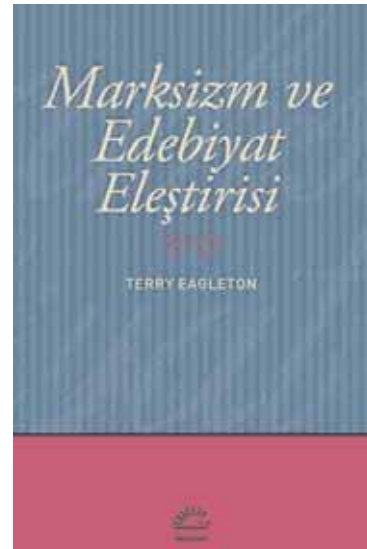
“Kral Lear’i, The Dunciad’ı ya da Odyssea’yı anlamak, bunların sembolizmini yorumlamak, edebiyat tarihindeki yerini incelemek ve içerdikleri sosyolojik olgulara dipnot yazmaktan daha fazla bir şey yapmaktır. Öncelikle, bu yapıtlarla yaşadıkları ideolojik dünya arasındaki karmaşık, dolaylı ilişkileri anlamaktır – yalnızca izleklerde ve yazarın ilgilerinde ortaya çıkan ilişkileri değil, anlatım, ritim, imge, nitelik ve biçimde içerilenleri de.

Ama ideolojinin ne olduğunu da eğer toplumda aldığı yeri bütünüyle kavrayamazsak anlayamayız... Bu kolay bir iş değildir; çünkü ideoloji hiçbir zaman egemen sınıfın görüşlerinin basit bir yansıması olmamıştır; tersine her zaman çatışan dünya görüşlerini içermiş karmaşık bir olgudur.” (s.6-7)

Marksizm ve Edebiyat Eleştirisi

1976’da ya-

yımlanan kitapta Eagleton, çeşitli Marksist eleştirmenlerin edebiyat incelemesine bakış açılarını ve işçi sınıfının davasını ve amaçlarını gerçekleştirmede ve ilerletmede yazarın rolü gibi konuların üzerinde duruyor. İşlenen diğer konular arasında edebiyat ve ideoloji arasındaki ilişki, dil ve toplum, dil ve ideoloji ve Marksizm’in psikanalizm, feminizm, yapısalcılık, varoluşçuluk ve göstergebilim gibi çeşitli akımlardan ne derece etkilendiği yer alıyor. Eagleton, bir toplumun yaşantısından doğan bir edebiyattan bahsederken, aynı zamanda dil ve toplumu birbirinden ayırmıyor ve bu iki unsurun birbiri ile içkin olduğunu göstermeye çalışıyor. Metni karakter ve olay örgüsü olarak incelerken bile yazıldığı dönemdeki toplumsal ilişkileri göz önüne almamız gerektiğini belirten Eagleton, karakter yaratımının da toplumsal bir “ürün” olduğu düşüncesini savunuyor.

Marksizm ve Edebiyat Eleştirisi, Çev: Utku Özmakas, İletişim 2012, 99 sayfa.

Edebiyat Kuramı

1983’te basılan ve Eagleton’ın yapısalcı, post-yapısalcı ve göstergebilimci düşünür ve eleştirmenler ile hesaplaşması diyebileceğimiz kitap, edebiyatın tanımlanması ve İngiliz edebiyatının yükselişi ile başlar ve Eagleton’ın eleştirinin ölümünü ilan ettiği son bölüm “Politik Eleştiri” ile biter. “Eleştirmen” ve “eleştiri” terimlerini tarihsel olarak inceleyen Eagleton, iki türlü düşünceye karşı çıkar; birincisi, edebiyatı tamamen ideolojik olarak tanımlayan anlayıştır. Bu

şekilde tamamlanan edebiyatta estetik unsur arka plana atılır. Karşı olduğu bir diğer görüş ise, en iyi edebiyatın sadece estetik ile yaratılabileceği düşüncesidir. Bu şekilde bir edebiyat anlayışı ile yazar fildişi kulesine hapsolmaktan ileri gidemez ve çağın ruhunu yansıtamaz. Yazar, eğer edebiyatın gerçekleri kurmaca olarak verdiğini kabul edersek daha ideal bir tanıma ulaşabileceğimizi savunur.

Edebiyat Kuramı, Çev: Tuncay Birkan, Ayrıntı, 2004, 304 sayfa.

Walter Benjamin ya da Bir Devrimci Eleştiriye Doğru

Sosyalist kültür teorisi ve kültürel pratik arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin devrimci siyaset üzerindeki etkisini inceleyen Eagleton, Walter Benjamin’in devrimci eleştirel düşüncesinin hak ettiği ilgiyi görmediğini belirtiyor. Eagleton, sadece Benjamin’in dil, tarih ve sanata ilişkin yaklaşımını incelemekle ve yorumlamakla kalmıyor, aynı zamanda günümüz sosyalist eleştiri düşüncesi için de yeni ve dinamik bir yol haritası çizmeye çalışıyor.

Walter Benjamin ya da Bir Devrimci Eleştiriye Doğru, Çev: Ferit Burak Aydar, Agora Kitaplığı, 2013. 304 sayfa.

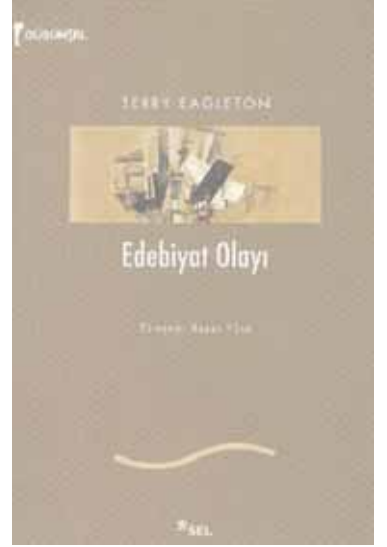
Edebiyat Olayı

Yale Üniversitesi Yayınları’ndan basılan kitap, biraz da Eagleton’ın nüktedan üslubu ile yazılmış ve edebiyatın ne anlama geldiğini bulmaya çalışan bir metindir. Edebiyat nedir? Ne “edebiyat” olur? Değişik edebiyat eleştiri kuramları bize metnin ne dediği ve ne anlama geldiği hakkında ne verebilir? Bütün bu soruların cevaplarını arayan Eagleton, nasıl da birbirinden farklı görünen eleştirel kuramların aslında aynı şeyi vurguladığını da göstermektedir. Eleştirel teori ve analitik felsefe karışımı bir içeriği olan kitapta Eagleton, şiirden romana tüm türleri inceleyerek, bunların gerçeklik içeren stratejik metinler olduklarını belirtir.

Edebiyat Olayı, Çev: Başak Yüce, Sel Yayınları, 2012, 256 sayfa.

Estetiğin İdeolojisi

Estetik tarihinin özetini veren

Eagleton, estetik ve siyaset ilişkisi üzerine düşünmekte ve özellikle de Adorno, Hegel, Kant, Nietzsche ve Heidegger’in eserlerini inceleyerek, toplumsal ve siyasi güçlerin bir toplumun estetik algısını nasıl da şekillendirdiğini açıklamaktadır. Estetik kavramının toplumsal, siyasi ve kültürel gelenekler ile oluştuğunun, bunun rastgele değil, tarihsel bir var olma süreci olduğunun altının çizilmesi bakımından, Terry Eagleton külliyyatının en önemli kitaplarından biridir.

Estetiğin İdeolojisi, Çev: Hakkı Hünler vd., Doruk, 2010, 536 sayfa.

Eleştirinin Görevi

Maalesef Türkçede yeni baskısı olmayan Eagleton’ın **Eleştirinin Görevi** adlı kitabı meraklısı için sahalardan ya da internet ortamından elde edilebilir. 1984 gibi manidar bir yılda basılan kitapta, 18. yüzyılda yayımlanan Addison ve Steele’in Spectator adlı edebiyat dergisinden başlayarak son iki yüzyılın kültürel eleştiri incelemesini yapan Eagleton, bir tür olarak eleştirinin işlevselliğini de sorgular. Eleştirinin toplumsal olarak faydasını ve ideoloji olarak içeriğini tanımlamaya çalışır. Kitabın ana tezi, günümüz eleştiri kuramının asli bir işlevi olmadığıdır; Eagleton’a göre, eleştiri, ya edebiyat endüstrisinin halkla ilişkiler bölümüne atfedilmiş ya da akademik çevrenin dar kalıplarına sıkışmıştır. Oysa eleştiri tarihsel olarak otoriter devlete karşı bir çabadır ve bugün de bu işlevi yeniden kazanmalıdır.

Eleştirinin Görevi, Çev: İsmail Serin, ARK-Bilim Sanat, 1998, 116 sayfa.

● ÇOCUK KİTAPLIĞI

Editör: Ezgi Karataş

Balat'a gideriken aldı da bir yağmur...

'Kentsel dönüşüm' adı altında sunulan rant projelerini, çocuk dünyasının içinden naif bir dille anlatan bu hikâyeyi çocuklar kadar büyükler de keyifle okuyabilir.

GÖKÇEN DÜZKAYA

İstanbul'a gidip de Balat'ı, Ayvansaray'ı, Edirnekapı'yı gezmediyseniz, tarihi yarımada turunu tamamlayıp içiniz rahatlamış olarak dönmeniz mümkün değildir. Çünkü bu tur size Bizans ve Osmanlı ile ilgili bilgi vermekle kalmayacak; gezdiğiniz her sokakta, girdiğiniz her yıkıntıda, bir çay içmek için mola verdiğiniz her mahallede ve Haliç boyunca uzanan Balat Vapur İskelesi Caddesi'nden arkaya her baktığınızda buram buram ben

buradayım diyen bu tarihi dokunun içinde yolculuk yapma fırsatı yakalamanızı da sağlayacak. Tıpkı masalımızın kahramanı Semih gibi.

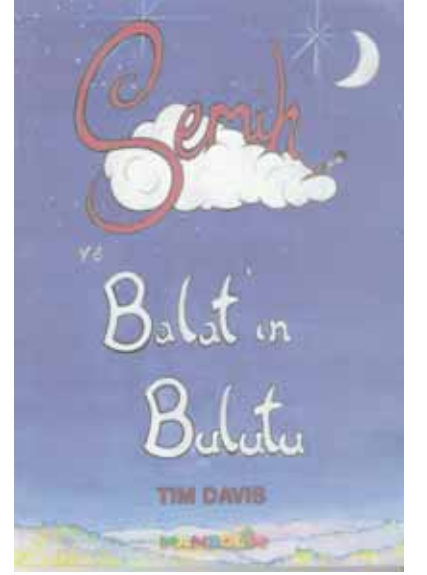
Tevfik Fikret'in Sis şiirinde dediği üzere, dişleri düşmüş sırttan sur kafilesi sizi önce şehrin içine alıp buyur edecek. Biraz ilerledikçe çatılmış kaşlar gibi karşılıklı sıralanmış tarihi cumbalı Balat evlerinin arasına çekilmiş iplere asılan rengârenk çamaşırların altından geçerken, "bizim mahalle de böyleydi" demeye kalmadan sağdan soldan adım atıveren kilise ve şapel duvarları, Osmanlı döneminden kalma türbeler, çeşmeler tozlu örtülerini kaldırıp bizi biraz daha yukarı çıkarıverirler. İşte karşımızda Kırmızı Mektep masalı görkemiyle bizi karşılamaktadır. Bu saati durmuş tarihin içinde capcanlı bir hayat ılık bir kan gibi dopdolu akar tüm çelişkiyle. Balat, Eminönü'ne giderken yolun sağından bize bir selam çakar devlet erkânı, ruhban sınıfı; viraneler ve avare çocuklarıyla hep birlikte...

Masal Masal İçinde...

Bu kısa betimlemeyi de kendimize mesken ettikten sonra Semih'in

macerasıyla tanışmak boynumuzun borcu olsa gerek. Balat'ın surlarından geçip bir buluta atlayıp kısa bir İstanbul turu atan Semih neler görmüştü? Kentin altındaki antik tünellerde karşısına neler çıkmıştı? Uzaya kadar gidebilen Semih, Düşünce Balığı'nın sırtında neler yaşamıştı? Belki siz de bu masalı okuduktan sonra çok soru soran biri haline gelirsiniz fena mı olur?

Tim Davis **Semih ve Balat'ın Bulutu**'nu yazarken gerçekten Balat'tan daha iyi bir mekân bulamazdı denilebilir. Hele resimlediği Balat ve Haliç, görülmeye değer. Biz böyle diyorsak kim bilir orada yaşayan insanlar nasıl bir hava soluyorlardı? Eksikliğiyle gediğiyle de olsa kendi yağıyla kavrulan Balat ahalisi bir süredir bir kâbus görüyordu. Aslında onları bu masaldan çekip çıkarmak isteyen kötü kalpli düşmanlar da yok değildi. Bir kentsel dönüşüm projesi icat etmişler, insanların başına musallat olmuşlar. Onları yaşadıkları evlerinden, mahallelerinden koparıp kendi kaderlerine terk etmek; Balat'ın yerine de yeni yeni binalar, oteller, belki de şehrin tarihi dokusuyla hiç mi hiç uyuşmayan gökdelenler dikmenin peşine düşmüşlerdi. Buna

Semih ve Balat'ın Bulutu, Tim Davis, Çeviri: Senem Davis, Mandolin Yayınları, 2009, 8+ yaş

da kamulaştırma diyorlardı. Neyse ki geçtiğimiz Eylül'de ülkemizde acele kamulaştırma konusunda ilk defa bir bakanlar kurulu kararı iptal edildi ve Balat halkı bu kâbustan belki bir süreliğine uyanmış oldu. Kim bilir belki Semih'in bulutu bu kez de Balat'ı kötü adamların elinden kaçırır, ne dersiniz? Biz de Balat'ımıza hep birlikte sahip çıkarız böylece....

Aile kurumuna keskin bir eleştiri: Matilda

Çocuk edebiyatının üretken yazarlarından Ronald Dahl'ın 23. ölüm yıldönümünde keyifli bir hikâyeye ile anıyoruz.

DERYA URAL

Her çocuk diğerinden farklıdır. Kimileri vardır ki kendi yaşlarının gösterdiği özelliklerin çoğunu göstermez. Kitabımızın kahramanı Matilda da bu çocuklardan biri. Ailesinin onu zamanı geldiğinde söküp atılması gereken bir kabuk, bir ur olarak gördüğü Matilda üstün yeteneklere sahip. Henüz üç yaşındayken okumayı kendi kendine öğrendi, beş yaşına geldiğinde ise ailesinin bütün sınırlamalarına rağmen köyündeki kitaplıkta bulunan bütün kitapları okudu.

Matilda'nın yetenekleri, çocuğuna karşı en ilgisiz olabilecek ailenin bile gözünden kaçmayacak türden; ancak bay ve bayan Wormwood kendi boş yaşantıları içine o kadar gömülü ki çocuklarındaki bu olağan dışılığı göremiyor. Aslında Dahl, Matilda'nın ebeveynlerini abartılı bir dille yazarken kapitalist üretim şeklinin yarattığı aile modelini anlatıyor bizlere. Hikâyemizin ana kahramanlarından anne

Wormwood, haftanın beş gününde on mil uzaktaki bir kasabaya bingo oynamaya giderek zamanını boş ve anlamsız bir şekilde geçirirken, baba Wormwood ise elden düşme otomobil alım satımı ile uğraşiyor; insanları kandırarak hak etmediği bir şekilde para kazanmayı bir üstünlük, bir beceri olarak görüyor.

Matilda ve ebeveynleri arasındaki bu doku uyuşmazlığı, bizim küçüğümüzün anne babasının gözünde işe yaramaz bir baş belası yaparken, Matilda onlara haddini bildirmeye kalkışacak ve oyunlarla sahtekâr babasının kibri altüst etmeyi birazcık da olsa başaracak. Ama bir sorun vardır. Ne mi?

Bu yetenekli kız, küçük bir çocuk olarak bu kez de eğitim sisteminin yarattığı şiddet, baskı ve çarpıklıkla karşı karşıya kalır. Kitabın bu bölümünü okurken, bu kadar abartılı olmasa da bu sahneleri tanıyorum ben diye düşündüm. Benimkisi bir şans mı bilemiyorum, çocukları saçlarından tutup onları başının etrafında son hızla döndü-

rüp olabildiğince uzağa fırlatan bir okul müdürüyle hiç karşılaşmadım. Karşılaşırsaydım da bu beni şaşırtmazdı sanırım. Sonuçta yaşadığımız sistem ne kadar insana yabancıysa onun uzuvlarından biri olan eğitim sistemi de çocuğun doğasına o kadar yabancı.

Kahramanımız Matilda, kimseye nefes aldırılmayan başöğretmenle de baş etmenin bir yolunu bulur. Ona hayatı boyunca unutamayaacağı bir ders verir ve başöğretmenin tası tarağı toplayıp köyü terk etmesine neden olur.

Bu

arada anne baba da yaptıkları sahtekârlıklardan dolayı ülkeyi terk etmek zorunda kalırlar. Anne babası giderken, küçük kız, onu anlayan tek kişi olan öğretmeni Bayan Honey ile köyde kalmayı başarır.

Matilda, aslında günümüzün yozlaşmış ve yabancılaşmış ailesi, çocuğun dilinden anlamayan baskıcı ve ezberci eğitim sistemine bir eleştiri olabilecek anlamlı bir kitap.

Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı kitabıyla tanıdığımız Ronald Dahl, yarattığı kahramanlarıyla tüketime dayalı bir sistemin toplumun bütün mekanizmaları üzerinde bıraktığı etkiyi gözler önüne seriyor; Matilda ise bu anlamda çocuklar için hem keyifli hem de sistem çelişkilerini anlayabilecekleri bir kitap olarak dikkat çekiyor.

Matilda, Ronald Dahl, Can yayınları, 2007, 7+ yaş

Arayüzeyler İSTANBUL KOLEKTİF

Arayüzeyler- İstanbul, MSGSÜ'nün Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi'nde ev sahipliği yaptığı ve dünyanın en büyükleri arasında sayılan Krakow-İstanbul 2013 Uluslararası Grafik Trienalini okuyucu ile buluşturmayı hedefliyor.
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 172 sayfa

Türk Yargısı ve Adaleti Üzerine Yazılar BASKIN ORAN

Baskın Oran, Türk Yargısı ve Adaleti Üzerine Yazılar, 12 Mart 1971 cuntası günlerinde hak ve adalet duygusunu sapaşğlam korumuş bir hukuk adamına, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin artık aramızda bulunmayan muhterem savcısı Fahrettin Uluç'a ithaf ediyor. Türkiye'nin gerçek bir hukuk devleti ve daha adil bir ülke olması ümidiyle...
İletişim Yayıncılık, 504 sayfa

Kılıç Artıkları MAX SIVASLIAN-LAURENCE RITTER

Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeni nüfusunun büyük bir kısmının yok edildiği 1915 tarihinden yaklaşık yüz yıl sonra, gazeteci-sosyolog Laurence Ritter ile fotoğrafçı Max Sivaslian, yok edilenlerin hayatta kalan torunlarını araştırmak üzere, Anadolu'nun doğu ve güneydoğusunda, İstanbul'da ve Avrupa'da onlarca kişiyle görüştü.
Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları, 207 sayfa

Psikolojik Otobiyografi HERMANN BROCH

"Yaşamım bir dizi ahlaki çatışmalar-dan oluşuyor ve bu çatışmaların ağırlığı altında eziliyorum. Basit, insana özgü bir mutluluk duygusu neredeyse hiç bilmediğim bir şey ve bu duygu biraz olsun bana lütfedildiğinde, önüne geçilmez bir şekilde, herhangi bir ahlaki nedenle zarar görmekte."
Ceviren: Saliha Yeniol Kerkhoff, İthaki, 152 sayfa

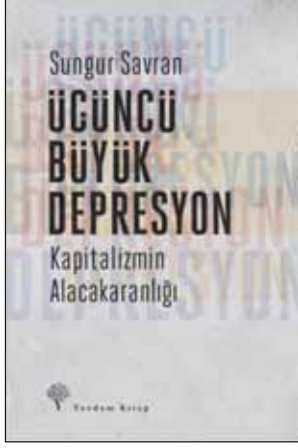
Zamanda Yolculuk - Korsanların Peşinde NUR İÇÖZÜ

Yurdumuzun tüm güzelliklerini, tarih içindeki önemli söylencelerini öyküleştirerek yeniden oluşturduğum 5 kitaplık bu dizi bir bütünü tamamlayacak şekilde kurgulandı. Ancak yine de her kitap ayrı bir maceradan oluştuğu için tek tek alınarak da okunabilir.
Haydi çocuklar! Zaman yolcularımızın gidip görmediği daha pek çok yöremiz var. Yola çıkmaya hazır mısınız?
Altın Kitaplar, 176 sayfa

Tonguç ve Enstitüleri PAKİZE TÜRKÖĞLÜ

Okumak için elinde küçük tahta bavalıyla Siiistre'den vatana geldiği günlerden ölümüne değin, halk çocuklarının eğitimine, köyün -eğitim yoluyla- canlandırılmasına adanmış bir ömür: İsmail Hakkı Tonguç (1897-1960)...
İş Bankası Kültür Yayınları, 622 sayfa

Üçüncü Büyük Depresyon SUNGUR SAVRAN

Savran, "kapitalizmdir, krizini aşar" türü bir otomatizme karşı çıkıyor. 20. yüzyılın Büyük Depresyonunda krizin aşılmasının yolunun Nazizm ve İkinci Dünya Savaşı olduğunu hatırlatıyor. Bugün de ya kapitalizm yıkılacaktır, ya da insanlık bir kez daha barbarlık tehlikesiyle yüz yüze gelecektir.
Yordam Kitap, 304 sayfa

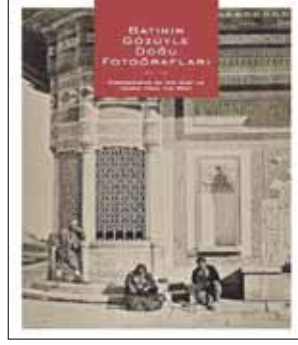
Türkiye'de Sanat Üretimi SOLMAZ BUNULDAY HASGÜLER

Bu çalışmada Türkiye sanat ortamının 30 yıl içinde (1975-2005) geçirdiği düşünsel sürecin anlaşılması hedeflenmiş ve Türkiye sanatında kavramsallaştırmanın ne ölçüde olabildiği toplu sergiler üzerinden tartışılmıştır.
Parşömen, 285 sayfa

Hümanizm Üzerine MARTIN HEIDEGGER

"İnsanın özünü sürdürmesiyle ilgili en yüce hümanist belirlemeler bile, insanın asıl onurunun tecrübesini edinemezler. Bu nedenle Varlık ve Zaman'daki Düşünme, hümanizmin karşısındadır. Fakat bu karşılık, bu Düşünmenin, kendini insanca olanın karşısına koyduğu ve insanca olmaya evet dediği, gayri insanlığı savunduğu ve insan onurunu alçalttığı anlamına gelmez. Hümanizme karşı düşünülmemektedir, çünkü hümanizm insanın humanitasını yeterince yüceltmemektedir."
Ceviren: Yusuf Örnek, Türkiye Felsefe Kurumu, 112 sayfa

Batının Gözüyle Doğu Fotoğrafları KOLEKTİF

Batılının gözünde "Doğu" her zaman hayali bir dünyaydı. Siyasal olaylar, ekonomik ilişkiler, bilimsel ve arkeolojik araştırmalar, Doğu'ya gezi koşullarının düzelmesi ve Avrupa'da zaten yüzyıllardır var olan ilgi, 19. yüzyılda Oryantalizm modasının kapılarını sonuna kadar açmıştı.
Sakıp Sabancı Müzesi, 260 sayfa

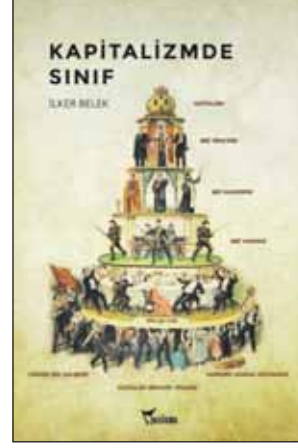
Gezi Parkı Olayları KOLEKTİF

Peki, gerçek neydi? Bu gerçeğe ulaşmak için atılacak ilk adımlar nelerdi? İşte sizlere sunduğumuz bu "ilk" sayılabilecek rapor, Gezi Parkı gerçeğini insan hakları hukuku ve siyasilerin bu süreç içindeki söylemlerini esas alarak "Ne?" sorusunu değil, "Nasıl?" sorusunu sorarak, cevaplarını da tartışmayı hedefliyor.
İstanbul Bilgi Üni. Yayınları, 211 sayfa

Geç Kalan Adam - Ahmet Hamdi Tanpınar SEFA KAPLAN

Şair, yazar, gazeteci Sefa Kaplan (1956), lise son sınıfta okurken Huzur'u "birdenbire" ellerinde bulmasıyla başlayan, "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hocalık yaptığı kürsüde asistan olabilmek amacıyla" İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine girmesiyle devam eden ve bugüne kadar şiddetini ve yoğunluğunu artırarak bir ömürdür süren Ahmet Hamdi Tanpınar hayranlığını, dikkatini, ilgisini şimdilik bu kitapla notlatıyor.
Doğan Kitap, 563 sayfa

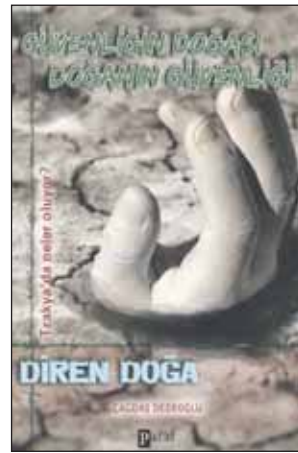
Kapitalizmde Sınıf İLKER BELEK

Global haritanın sınıf dışı milliyetçidinci güçler tarafından belirlendiği ve sınıfın değişik siyasi, teknik gerekçelerle neredeyse tümüyle gözden düştüğü günümüz koşullarında, her şeye rağmen biz hâlâ sınıfın varlığından ve toplumsal ilişkileri belirlemedeki (en azından) potansiyel üstün konumundan söz ediyoruz.
Yazılama, 165 sayfa

Tarih ve Kültür Zenginliğimiz Müzeler HATİCE OPAK BİLGİN

Gazeteci-Yazar Hatice Opak Bilgin, amatör bir heyecanla, Türkiye'nin en başta da İstanbulun müzelerini gezerek, bu kitapta bizlere tanıtıyor. Kitap adeta bir müze rehberi niteliği taşıyor, ama kuru bilgilerden oluşmuyor. Okudukça tarihimiz gözümüzde yeniden canlanıyor, size müzeleri gezme heyecanı aşıyor.
İştirak Yayınları, 216 sayfa

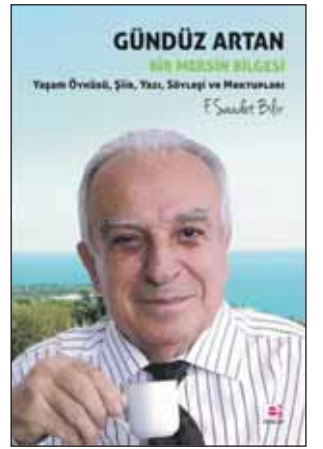
Güvenliğin Doğası Doğanın Güvenliği / Diren Doğa ÇAĞDAŞ DEDEOĞLU

Bu kitap, son zamanlarda raflarda fazlasıyla rastlanan Gezi Parkı kitaplarından bir tanesi değildir. Ama akademik anlamda 2008'e, doğayı dikkate alan bir bakış açısının geliştirilmesi anlamında ise 1990'lara dayandırabilecek bir sürecin ürünü olarak, insanlığın karşı karşıya bulunduğu birçok sorunun kaynağı sosyo-ekonomik düzenden hâlâ memnun olmayışın bir ifadesidir.
Paraf Yayınları, 208 Sf.

Kutup Dairesi'nde Bir Ev JOHN BURNSIDE

Kutup Dairesi yakınlarındaki ıssız bir adada annesiyle tek başına yaşayan Livin tek arkadaşı, cinli perili öyküler anlatarak ona hoşça vakit geçiren yaşlı bir adamdır. Fakat adamın anlattığı öykülerin bazılarında ortaya çıkan huldra hepsinden farklı ve ürperticidir. Büyüleyici güzellikte bir genç kız olarak görünüş erkekleri ölüme sürükleyen bu vahşi ruha ilişkin öyküler, Liv'i bir sebeple ürpertmiştir daima.
Ceviren: Özlem Yüksel, Yapı Kredi Yayınları, 304 sayfa

Gündüz Artan - Bir Mersin Bilgesi F. SAADET BİLİR

Mersin kent yaşamına önemli katkılarda bulunmuş, kentin gelişiminde büyük emeği geçmiş Gündüz Artan'ın yazıları, şiirleri ve mektuplarını da içeren bir yaşam öyküsü çalışması.
E Yayınları, 560 sayfa

Kutsal İnek CEYLAN NAZ BAYCAN

Dokuz aylık bu süreci modern, muzip, kariyer düşkünün, duygudan duyguya sürüklenirken geleceğin belirsizliğinden korkan, 28 yaşındaki aşık bir kadından dinleyin... Eğlenmeye hazırsanız hadi başlayalım.
Yitik Ülke Yayınları, 173 sayfa

kitap

kurtlarına

her gün

fuvar

300.000'e yakın kitap,

4.000'in üzerinde yayınevi,

%90'a varan indirimler!

Fuarları
kaçıranlar
üzülmesin :)

kitapla buluşmanın en kolay yolu!

kitapyurdu.com

[f](https://www.facebook.com/kitapyurducom) [t](https://www.twitter.com/kitapyurducom) /kitapyurducom

